

זאת ה'תורה

שבת וילך - יום כיפור תש"פ

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

רוצה לעשות

עליות ויחודים

כמו הבעל שם טוב?

20

מענות ותשובות
תשובות הרב לשואלים **41**

רמז בפרשה
וילך **42**

המדור **אלדים**
"לפני מי אתם מטהרים" **43**

"בשופר גדול לחרותנו"
הרב משה צבי סגל **46**

עשר תשובות
עשר מדרגות של תשובה **03**

לאן הלך משה
אוה"ח פרשת וילך **08**

עליות ויחודים כמון
שבת שובה תש"ט **20**

"ולגר הגר בתוכם"
אוה"ח פרשת נצבים **25**

מעין גנים
לבקוע את ההסתר **33**

ארבע מהפכות
מהפכה שניה (3) **36**

הסיפור החסידי
הסבא משפולי **39**

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל הקוראים היקרים, שבת וילך-שובה בפתח ויום הכיפורים כבר מעבר לפינה ולפניכם גליון **ואביטה** חדש מלא בשיעורים, התוועדויות ודברי תורה לכל המשפחה.

השבוע בגליון:

נפתח עם שיעור מענייני דיומא על **עשר תשובות**, עשר מדרגות של תשובה המלוות אותנו מחדש אלול, דרך שבת שובה ויום הכיפורים ועד לשמיני עצרת. משם נעבור לשיעור הכנה לסליחות של ערב ר"ה, **לאן הלך משה**, בו נלמדו דברי בעל אוה"ח על הפסוק הראשון בפרשת "וילך", כשמגמת השיעור היא להסביר כיצד כל הליכת משה – בזמן הסתלקותו – היא לטובת לידתו, כל שנה מחדש, להמשיך להשפיע על עם ישראל [התנצלות: לאור קוצר הזמן, נשמטו בסוף השיעור חלק ממראי המקומות. עם הקוראים הסליחה]. בשיעור השלישי בגליון – **עליות ויחודים כמוך** – שנמסר בשבת שובה אשתקד, לימד הרב על מעלת כל יהודי וניצוץ משה שבתוכו ועל עבודת היחודים השייכת לכל אחד ואחת. את חלק השיעורים נחתום עם השלמות מביאור על פירוש אוה"ח לפרשת נצבים, **"ולגר הגר בתוכם"** – בו הסביר הרב את דברי בעל אוה"ח על האחריות והערבות כלפי הגרים, התופסים מקום נכבד בברית בין הקב"ה לעם ישראל בתחילת פרשת נצבים.

במעין גנים לפרשת וילך – **לבקוע את ההסתר** – נקרא על הסיבה להסתר פנים, הסתרה כפולה ומכופלת ואיך לצאת ממצב זה. **בארבע מהפכות** נמשיך עם המהפכה השניה ונדון בחילוק בין **ליטול שכר או לקבל שכר** על לימוד תורה. **בסיפור החסידי** נקרא על בעל ההילולא של שבת זו, **הסבא משפולי**. **ובמענות ותשובות** נקרא על עבודה לאשה ומקום לימודים חסידי. **ברמז בפרשה** נלמד על ההליכה של משה [עם אתגר קטן לקוראים]. ונחתום עם **המדור לילדים** – **"לפני מי אתם מטהרים"**, והפעם ילמד אותנו רזי על טהרה. רגע... יש לנו עוד בונוס קטן לילדים ולגדולים, **סיפור על רבי משה צבי סג"ל ועל תקיעת השופר המפורסמת** שלו במוצאי יום הכיפורים בכותל המערבי.

שימו לב: כולם מוזמנים לשמחת בית השואבה שתתקיים ביום שלישי, א' דחווה"מ סוכות בשילה הקדומה. פרטים בגב החוברת.

שבת שלום ומבורך וגמר חתימה טובה,

המערכת

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | **עיצוב:** דעה צלף | **מערכת:** הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתאל גלעדי

עשר תשובות

שאומרים סליחות מתחילת חודש אלול – הרי שתי המדרגות של מלכות ויסוד באות ביחד (בסוד "היכל לבנת הספיר", הכולל יסוד ומלכות, כנודע בסוד ההיכלות).

ה"אני לדודי ודודי לי" של חודש אלול הוא עצם כריתת הברית עם ה' יתברך, שאיפה לקשר וייצור הקשר. אך אחר כך אנו חשים ומכירים בהפרת הקשר – פגם הברית – ועל זה אנו מתחננים ומבקשים סליחה, כשהכל מלווה בבטחון גמור שה' ודאי סולח ומקבל את תפילותינו.

האווירה המיוחדת של קימה באשמורת לומר סליחות היא תחושה כללית של רצינות, אוירה ו'מקיף' של דין, כאשר התחושה המוחשית שלנו היא של **עני**, "בקש רחמים כעני בפתח", וכמו שאומרים (ושרים) בסיום הסליחות "רחמנא דעני **לעני** ענינא" – אנו מרגישים עצמנו עניים והקב"ה הרחמן מרחם על ה"עני ואביון אני". והנה לפי הקבלה, ספירת ה**יסוד** נקראת **עני**.

ראש השנה – הוד

בראש השנה יש אמנם שני ימים אך בכללות הם נחשבים כ"יומא אריכתא". התשובה של ראש השנה – למעלה מהתשובה של ימי הסליחות – עיקרה הוא **קבלת עול מלכות שמים**, קבלת המלכות, הכרתת המלך – "אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם"

בימי אלול ותשרי – ימי התשובה – יש עשר מדרגות של תשובה שאנו צריכים לעבור, המכוונות כנגד עשר הספירות מלמטה למעלה.

אלול – מלכות

הכל מתחיל מחודש **אלול** – "אני לדודי ודודי לי". מזלו של חודש אלול הוא בתולה – זוהי כנסת-ישראל המגיעה לפרקה, רוצה להתחתן, ומשתוקקת לחתן שלה, "אני לדודי". כנסת-ישראל עצמה, הבתולה, היא כנגד ספירת ה**מלכות** (ה'נוקבא').

ומהי עבודת התשובה של אלול? זוהי תשובה ראשונה וכללית, לקבל את פני המלך! כידוע המשל" **"למלך** שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה" – "דודי לי" – כולם יכולים לגשת אליו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות. כמובן מי שאינו רוצה לנצל את השעה ולצאת להקביל את פני המלך – הריהו חוטא בנפשו בהחמצת ההזדמנות לעשות תשובה. גם תקיעת השופר בחודש אלול יש בה בחינה של תקיעה מלכותית, "תרועת מלך בו".

ימי הסליחות – יסוד

ימי הסליחות הם ימים המיוחדים לתשובה של תיקון ה**ברית**. תשובה זו היא כנגד ספירת ה**יסוד** – "אות ברית קודש". כך הדבר לפי מנהג האשכנזים, המתחילים לומר סליחות רק בסוף חודש אלול. אולם למנהג הספרדים,

מתוך התועדות סוכות תשס"ז. נרשם ע"י השומעים. לא מוגה.

א שיר השירים ו, ג.

ב לקוטי תורה פרשת ראה לב, ב.

ג במדבר כג, כא.

ד תהלים פו, א.

ה וזהו טעם למנהג חב"ד בדור האחרון שמראש השנה ואילך לא אומרים יותר סליחות. ואילו הסליחות בצום גדליה הן סליחות של תענית-צבור, ולא כסליחות של אלול.

ו ראש השנה טז, א.

להסתכל בפאר, "יקר תפארת גדולתו" של המלך, ולהיות שקועים בזה כל-כך עד ששום דבר אחר בעולם אינו עולה בשם כלל, "ולא יתיר".^י מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי".^{יא}

עבודת הנפש הזו היא המשך של עבודת התשובה בחודש אלול – לצאת לשדה ולקבל את פני המלך. גם כאן זוהי אותה תנועה בנפש, אך הרבה יותר, כלות הנפש ממש, עד שמ"לאסתכלא ביקרא דמלכא" מגיעים ל"לאשתאבא בגופא דמלכא".^{יב} מדרגה זו היא יותר מעשרת ימי תשובה שאז "דרשו ה' בהמצאו" – ה' נמצא כאן בשביל שיהיה יחס של דרישה ותשובה, אך בשבת תשובה ה' נמצא כאן בשביל להתכלל בתוכו ממש, להגיע ל"אחד" (שלמעלה מ"יחס" ו"יחד"). זוהי תשובת התפארת.^{יג}

ערב יום כפור – גבורה

התשובה המיוחדת בערב יום כיפור עיקרה **חרטה** על העבר, כנגד מידת ה**גבורה**. בפרט, נוהגים בערב יום כפור לעשות כפרות ולקבל מלקות, וכל זה מצד הגבורה. אולם המצוה המיוחדת של יום זה היא **לאכול** הרבה – מצוה מדאורייתא.^{יד} עצם רבוי האכילה שייך לגבורה, בחינת יצחק אבינו שאמר "ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי... ואכל מכל"^{טו}, אך בודאי שכאן יש במיוחד המתקת הגבורות, טובלים פרוסת 'המוציא' בדבש, אוכלים ושותים ושמחים.

יתירה מזאת, באכילה עצמה יש תשובה מיוחדת – תיקון האכילה. ויש כאלה שצריכים

י תהלים עג, כה-כו.

יא זוהר ח"א ריז, ב.

יב וידוע הרמז: כאשר נחשב את המלה **תפארת** במילוי, הרי אותיות המסגרת, **תויתויו עולות ארץ ישראל**, ואותיות התוך **פא אלף ריש עולות שבת** שבת בזמן היא סוד ארץ ישראל במקום.

יג ראה ברכות ח, ב.

יד בראשית כז, ד-לג.

– "שום תשים עליך מלך" לעילא ולתתא'. עבודת הנפש של קבלת עול המלכות היא **מחויבות** ולכן היא משתייכת לספירת ה**הוד**, כמבואר שתכונת ה**הודיה** בנפש יוצרת מחויבות – להודות למה שגדול ממני באין-ערוך ולהתבטל בפניו כעבד המשתחוה לפני המלך ומקבל את עולו בתמימות וללא שיור. וכן מבואר שתכונת ה**עבדות** שייכת להוד שעליו נאמר בספר יצירה "תמורת ממשלה עבודתו".

עשרת ימי תשובה – נצח

על עשרת ימי תשובה – "בין כסה לעשור" – נאמר "דרשו הוי' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב".^{יז} עשרת ימי תשובה שאחרי ימי אלול הם בחינת "ודודי לי" שבא אחר "אני לדודי". הידיעה הברורה שה' נמצא אצלנו ומקרב עצמו אלינו כדי לקבל אותנו בתשובה – זוהי תחושת ה**בטחון** בנפש, והבטחון הוא פנימיית ספירת ה**נצח**.

עבודת התשובה של עשרת ימי תשובה היא להתחזק בבטחון – בטחון בזה גופא שאני יכול לעשות תשובה, מתוך הידיעה שה' קרוב אלי, להאמין שאם אפשר לקלקל אפשר לתקן ולהתחזק בבטחון ביכולתי לתקן את עצמי ואת כל מה ששייך לי בעולם.

שבת תשובה – תפארת

בעשרת ימי תשובה יש את "שבת תשובה" הקובעת ברכה לעצמה. בשבת זו ישנה תשובה מיוחדת שהיא "**לאסתכלא ביקרא דמלכא** ולא יתיר" כלשון הזוהר הקדוש.^{יח} תשובה זו היא תשובה של **תפארת**, כמשמעות הפשוטה של

ז ראה מאמר "שום תשים עליך מלך" בספר מלכות ישראל.

ח ישעיה נה, ו. ראש השנה יח, א.

ט ראה זוהר ח"א קצט, א. ח"ב קלד, א.

אהבה בין בני זוג לא צריך לאכול – חיים מאהבה", זהו כלל גדול שמתקיים ביום כיפור. "מכלכל חיים בחסד" – חסד זה אהבה אין סופית – חיי החיים – וכשיש חיי החיים לא צריך אכילה ושתייה, "חיים מאהבה".

בין יו"כ לסוכות – בינה

פעם אחת לאחר יום כיפור אמר הצמח-צדק לבנו המהר"ש: **"כעת צריך להתחיל לעשות תשובה"**. וצריך להבין: הרי כבר עשינו תשובה ואנו מאמינים באמונה שלמה שה' סלח על כל העוונות, כדברי חז"ל שבמוצאי יום כיפור יוצאת בת-קול ואומרת "לך אכול בשמחה לחמך – כבר נשמעה תפלתכם"^ט – ואם כן מהי התשובה שנצרכת דווקא כעת? לכאורה סיימנו את התשובה וכעת זו עבודה של שמחה!

אכן, בדברי האר"י הקדוש מבואר שמראש השנה ועד סוף יום כיפור נשלם בניין המלכות אבל עדיין היא במקומה עומדת "אחור באחור", ואילו בארבעת הימים שבין יו"כ לסוכות חוזרת המלכות להיות **"פנים בפנים"** (כהכנה לזיווג עצמו שיבוא בשמיני עצרת). והנה, אדמו"ר הזקן כתב^ב שעיקר עניינה של תשובה הוא החזרת פנים בפנים. כשאנו חוטאים נדמה שאנו מתרחקים מה' וה' מתרחק מאתנו – "יום תעזבני – יומיים אעזבך"^{כא} – אך באמת אין לו גוף ודמות הגוף ואין כאן ריחוק אלא הפניית עורף. "כי פנו אלי עורף ולא פנים"^{כב} – ואם אנו פונים עורף לקב"ה גם הוא כביכול פונה עורף לנו. נמצא, אם כן, שלאחר כל עבודת התשובה

הצום עצמו נותן חיות לאדם.

יט קהלת רבה טז, א.

כ לקוטי תורה סו, ב.

כא ירושלמי סוף ברכות.

כב ירמיה ב, כז.

לעשות תשובה על כך שלא אכלו מספיק במשך השנה, בפרט אצל צדיקים שאכילתם היא כעבודת הקרבנות^ט (וכמו שמסופר על ה'שפת אמת' זי"ע שהיה אוכל הרבה ולפני הסתלקותו אמר שהוא מתחרט על כך שלא אכל יותר).

יום כיפור – חסד

התשובה של יום כיפור היא התשובה השביעית מלמטה למעלה, ויום כפור עצמו הוא "שבת שבתון"^{טו}. כתוב בלוח "היום יום": "בערב יום הכיפורים העבודה היא חרטה על העבר, ביום הכיפורים – **קבלה על להבא**". למרות שבערב יום כיפור אוכלים ושותים ושמחים, בכל זאת התשובה המיוחדת מצטיינת בחרטה על העבר, ואילו ביום כיפור, עם כל ה"על חטא" שאומרים – מלא חרטה על העבר – בכל זאת העיקר, תוך כדי כל הוידוים, הוא לקבל החלטה על שיפור. לזה רומזת התקיעה הגדולה ב**שופר** בסוף הצום – **"שפרו מעשיכם"**,^{טז} מקבלים על עצמנו להיות מכאן ואילך אחרים לגמרי.

עצם העובדה שיש יום "אחת בשנה" שה' סולח על כל עוונותינו, **"ימינך פשוטה לקבל שבים"** – זה הוא **חסד** [ובפרטות בלשון הקבלה, חסד דעתיק המלוּבש בגלגלתא דארין]. עבודת התשובה המיוחדת – הקבלה לעתיד – נובעת גם היא **מאהבה** – פנימיות מדת החסד – מההרגשה שה' אוהב אותנו אהבה אין סופית, ו"כמים הפנים לפנים" גם אנו אוהבים אותו אהבה אין סופית. גם הצום ביום הכיפורים קשור לחסד, בבחינת **"לחיותם ברעב"**^{יז} – וכדאמרי אינשי "אם יש

טו ראה יומא עא, א.

טז ויקרא טז, לא.

יז ויקרא רבה כט, ו.

יח תהלים לג, יט. ונדרש בחסידות על יום הכיפורים שאזי

חג הסוכות – חכמה

חג הסוכות הוא "זמן שמחתנו", ו"כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו"^כ, ואף על פי כן אמרו חז"ל ש"יום הראשון" של סוכות הוא "ראשון לחשבון עוונות"^{כט}. אם יש עוונות חדשים צריכים גם תשובה חדשה. מהי אותה תשובה? מצוה מיוחדת לחג הסוכות היא **ניסוך המים** על המזבח בבית המקדש, לעומת כל השנה שיש רק ניסוך היין – ומבואר שהיין הוא כנגד הבינה והמים כנגד **החכמה**. לקראת ניסוך המים היתה שמחה מיוחדת וגדולה עד מאד – "שמחת בית השואבה", שנקראת כך מפני "**שמם שואבין רוח הקדש**" כיונה בן אמיטי הנביא שהיה מעולי רגלים ושרתה עליו שכניה^ל. המשכת רוח הקדש קשורה ל"מוחין דאבא", חכמה, לעומת שכל אנושי שהוא בבינה, "מוחין דאמא". מצות ניסוך המים אינה מפורשת בתורה שבכתב, והיא מתגלית רק בדברי סופרים, עליהם נאמר "חביבין דברי סופרים [הנאמרים ברוח-הקדש, ממוחין דאבא, חכמה, בחינת מים] יותר מיינה של תורה"^מ.

אמנם הסוכה עצמה היא "מקיפין דאמא", אבל יש כוח מיוחד להמשיך את ה"צלא דמהימנותא" למטה וזה קשור דוקא ל"מוחין דאבא", חכמה. זוהי עבודת התשובה המיוחדת לסוכות – תשובה על כך שעדיין אין לי חכמה אלקית, שאין לי רוח הקדש! עבודה זו מתחילה דוקא בלילות החג, כמו שאנו מוצאים שדוקא בשמחה הגדולה ביותר, שמחת בית השואבה

הסוכה. זהו העיסוק בשמחה של מצוה, ובפרט בסכך הסוכה שהוא בבינה, מקיפין דאמא.

כח משנה סוכה ה, א.

כט תנחומא פרשת אמור סימן כב.

ל ירושלמי סוכה פ"ה ה"א.

לא שיר השירים רבה א, ב. וראה בכל זה בסידור אדמו"ר הזקן שער הסוכות.

מראש-חדש אלול ועד יום כיפור (ועד בכלל), לאחר כל העליות – עדיין לא עשינו תשובה, שהרי עדיין אנו עומדים "אחור באחור". רק כעת מתחילה "החזרת פנים בפנים" – ולכן "עכשיו הגיע הזמן לעשות תשובה" כדברי הצמח-צדק.

ובביאור הדבר יש לומר שעד מוצאי יום כיפור עבודת התשובה היא ב"גברא", אבל רק עכשיו נעשה "חפצא" של תשובה, כאשר כנסת-ישראל חוזרת להיות פנים בפנים מול הקב"ה. החפצא של התשובה מתגלה רק לאחר שנדמה שעבודת האדם הסתיימה, וכנודע בדרך מורנו הבעל-שם-טוב זי"ע על סוד **ההשראה** המתגלה רק כאשר גומרים וממציים את העבודה^נ, וכן כאן לאחר כל העבודות עד מיצוי הנפש, ניתן לעלות אל התשובה עצמה.

השלב הזה קשור לספירת **הבינה**, שהרי עצם התשובה היא בינה (כידוע בספר הזוהר). כאן מתחילה תשובה מסוג אחר, מפני שעד עתה עסקנו בשבע תשובות שכנגד שבע המדות, ז' תחתונות, שהם בתחום החווייה הרגשית של האדם, "והנגלות לנו ולבנינו"^{נד} – אבל כאן יש תפנית מהותית, עליה לתחום של "הנסתרות להוי' אלהינו" מעל לתחום הגלוי בפשטות, וכמו שנאמר על הבינה "עין לא ראתה אלהים זולתך"^{נה} (שפירשו חז"ל^{נו} על עולם-הבא, שכנגד הבינה). וכן נהוג לכנות את היום שלאחר יום כיפור "שם ה'" (גאטס נאמען) – מכאן זהו "סוד ה' ליראיו". כמובן, מיום כיפור ואילך מתחילה עבודה של **שמחה**, לעומת המרירות שהיתה עד כאן, וגם דבר זה נובע מגילוי הבינה, "אם הבנים שמחה"^{נד}.

כג ראה בספרנו אור ישראל ח"א עמ' רעד.

כד דברים כט, כח.

כה ישעיה סד, ג.

כו ברכות לד, ב.

כז תהלים קיג, ט. כידוע, במוצאי יום כיפור מעמידים את

יש הבדל עיקרי בין שמחת בית השואבה לשמחת תורה – בשמחת בית השואבה רק החכמים והצדיקים "עשו שמח" ואילו כל ה"עמך", כולל הנשים, רק עמדו והסתכלו. אך בשמחת תורה לא כך – כולם שוים, היהודי הפשוט שואב-המים רוקד עם ספר-התורה יחד עם הרב הגאון והצדיק הנשגב. אין יותר חכמים ומיוחדים. בעבודת התשובה, פירוש הדבר הוא שלאחר כל המדרגות חוזרים ומבקשים "להיות יהודי פשוט" – כידוע מהבעש"ט ש"יהודי פשוט קשור עם פשיטות העצמות" – ובדומה למסופר על ר' שמשון מקינון שלאחר שלמד כל סתרי הקבלה וידע את כל הכוונות הכי עמוקות בתפילה, היה מתפלל כתינוק בן יומו¹⁷.

גדולי-הדור עם היהודים הפשוטים ביותר, חכמים וזקנים עם תינוקות של בית רבן, כולם יחד מתחילים מתחילים לקרא בשמחת תורה "בראשית ברא אלהים" ונועצים את המדרגות הכי גבוהות – "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה" (שבסיום התורה) – באמונה הפשוטה של כל יהודי בה' בורא העולם.

17 שו"ת מהרש"ל סימן צח.

שהיתה בבית המקדש כל הלילה, היו נשמעים דברי התשובה העמוקים ביותר מפי "חסידים ואנשי מעשה": "אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו"¹⁸. כל אחד עושה תשובה לפי ערכו, עד לתשובה עליונה של הצדיקים ההופכים לבעלי תשובה (ככתוב על המשיח שבא "לאתבא צדיקא בתיובתא"¹⁹). אשרי מי שזוכה לעוונות כאלה, ואשרי מי שזוכה לעשות תשובה על אותם עוונות...

שמיני עצרת ושמח"ת – כתר

בסיום באה התשובה של שמיני-עצרת-שמחת-תורה. ידוע שכל ענין שמחת תורה הוא למעלה מטעם-ודעת, למעלה מהשכל, וגם התשובה כאן היא לגמרי למעלה מטעם ודעת – זוהי תשובת ה**כתר**, שלמעלה מטעם ודעת.

18 סוכה נג, א. ובמקום אחר בארנו שדוקא בחג הסוכות זמן שמחתנו, תחת צילא דמהימנותא ובבית המקדש "משוש כל הארץ", דוקא אז ניתן לחשוף את תהומות הנפש ולגלות כי "הכל הבל" לולא רחמי ה' העצומים. לכן רק אז ניתן להגיע לתשובה העמוקה ביותר, המגיעה לשיאה ביום הושענא-רבה בשפיכת לב כמים, ואכמ"ל.

19 זוהר ח"ג קנ"ג, ב.

לאן הלך משה? אור החיים וילך

קיצור מהלך השיעור

בליל ערב ראש השנה לימד הרב את פירוש האור החיים על הפסוק הראשון ב"וילך", וקשר את הדברים לזמן.

פרק א מסכם שלשה פירושים ב"וילך משה": פירוש התרגום יונתן, שמשה הלך ללמוד תורה במשכן; פירוש הרמב"ן והאבן עזרא, שמשה הלך ממקומו במחנה לזויה אל העם כדי להפרד מהם ולהכין אותם להסתלקותו; פירוש האוה"ח ש"וילך משה" היינו הסתלקותו מהעולם – הסתלקות המורגשת לצדיקים ארבעים יום מראש.

פרק ב קושר את הדברים להסתלקות השנה הקודמת ולידת השנה החדשה, כאשר גם משה רבינו שבדור 'נולד מחדש' – עם מוחין חדשים להנהגת השנה החדשה – בכל ראש השנה.

פרק ג מסביר ששלשת הפירושים הם שלשה כיוונים – פנימה (ללמוד תורה), החוצה (אל העם) ולמעלה (להסתלק) – המכוונים גם כנגד תורה, גמילות חסדים ועבודה. לאור ההסבר על לידת משה מחדש נוסף כיוון חדש – "וילך משה" למטה, להוליד מחדש בשליחותו לעולם – ומסתבר שמשה, כמנהיג ישראל, שואף 'להכניס' את כל שלשת הכיוונים בכיוון הרביעי, לעשות הכל לטובת ישראל.

בשיעור היה **פרק רביעי** בו באר הרב ב'אותיות פורחות באויר' את קישור סוד "ונסו הצללים" בזהר לסוגיה בפרק "כל הצלמים" ממנו עולה שיש שני סוגי צל – "צל קומתה" ו"צל צלה". לקוצר הזמן והיריעה השיעור מפורסם כאן באופן חלקי (בלי השלמת הסיפור ומ"מ ובלי הפרק הרביעי) – והשיעור המלא יישלח א"ה ברשימת התפוצה, אליה ניתן להרשם במייל itiel@gmail.com

א. שלשה פירושים ב"וילך משה"

היום, כ"ט אלול, הוא יום ההולדת של הצ"צ. הרבי אמר שצריך להתוועד לכבודו ערב ראש השנה [נגנו "ימין ה'" של הצ"צ].

"וילך משה" ללמוד תורה

(להתחיל מחדש ולזכות לבחינת א"י)

אנחנו לומדים את אור החיים הקדוש פרשת וילך:

וילך משה. צריך לדעת להיכן הלך,

ויונתן תרגם שהלך למשכן בית אולפנא

[הלך לאהל מועד, לבית המדרש - הלך ללמוד תורה ביום הפטירה שלו].

ב"מאורי חיים" (במהדורת עוז והדר) כאן הוא מביא על דברי התרגום יונתן מהלב שמחה מגור:

אולי הכוונה בדאיתא [סוטה יג: רש"י כאן] מלמד שנסתמו ממנו [ממשה רבינו ביום הסתלקותו] מסורות ומענינות חכמה, לכן הלך לבית המדרש להתחיל מחדש.

ווארט יפה, כמו שמסופר" אודות הבעל

שכן וקל וחומר לבית מדרש בתוך ארץ ישראל – זוכים לימים כפולים].

"וילך משה" למחנה ישראל להפרד

והמפרשים אמרו שהלך ממחנה לוייה [ודווקא יצא משם] למחנה ישראל כאדם הנפטר מחבירו [רצה לומר שלום לכל עם ישראל, להפטר-להפרד מהם, ולשם כך הלך לקראתם].

נסתכל כאן במאורי חיים, שמביא כדעת "המפרשים" כאן את הרמב"ן והאבן עזרא: כן כתב הרמב"ן: כאשר השלים כל דבריו [פרשת נצבים וכו', כאשר משה רבינו עשה מצבה מעם ישראל להעבירם בברית¹], אז הלכו כל הנצבים לפניו והטף והנשים [כולם היו שם, כמפורש בפסוק] איש לאהליו, ולא הוצרך הכתוב להזכיר זה, כי כבר אמר [לעיל כט ט-יא] 'אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם וגו' לעברך בברית ה' אלהיך', ואחר עברם בברית ילכו מפניו. ויאמר הכתוב עתה כי משה הלך ממחנה לוייה אל מחנה ישראל לכבדם [ווארט יפה, שהנשיא-המלך-הרבי קודם מזמין את כולם לבוא אליו, ודווקא בסוף-בסוף – בשביל להפרד מהם – הוא הולך אליהם], כמי שירצה להפטר מחבירו ובא ליטול רשות ממנו [כאילו משה רבינו צריך ליטול רשות להפרד, ללכת מהעולם הזה].

איך יסתדרו בלי משה רבינו? צריך גם לנחם אותם:

ובאבן עזרא כתב: הלך אל כל שבט ושבט להודיע שהוא מת [הלך להכין את השבטים למה שהולך לקרות – הוא הולך למות. למה? שלא יפחדו [משה רבינו מת – פחד איום ונורא. מתוך דאגה לעם וראית הנולד –

שם טוב (שצריך להזכירו עכשיו, במוצאי שבת) שהיו זמנים של בלאק-אאוט, שהוא שכח הכל – אז היה צריך להתחיל מחדש. אצל הבעש"ט ההתחלה מחדש היתה אמירת אלף-בית, ואצל משה, ההתחלה מחדש היא הליכה לבית המדרש ללמוד דווקא כאשר הוא מרגיש שמעינות החכמה מסתלקים ממנו. עוד אפשר על דרך דאיתא בגמרא [ברכות ח.]. אמרו ליה לרבי יוחנן איכא סבי בבבל. תמה ואמר 'למען ירבו ימיכם וגו' על האדמה' כתיב [לעיל יא כא] וכו' [רבי יוחנן היה בארץ ישראל ותמה איך יש זקנים בבבל – הרי אריכות ימים אמורה להיות דווקא על אדמת ארץ ישראל], כיון דמקדמי ומחשכי לבי בנישתא היינו דאהני להו [הוא 'תרץ' שהעובדה שהם משכימים ומעריבים לבית המדרש מועילה להם], שבהליכה ללמוד בבתי כנסיות ובבתי מדרשות יש ענין ארץ ישראל ובזכות זה הם מאריכים ימים [בחסידות כתוב² שאצל קברי הצדיקים יש קדושת ארץ ישראל, לכן אלה שנוסעים לצדיק לראש השנה – גם בחו"ל – נוסעים לארץ ישראל. כאן הוא אומר שבכל בית מדרש שלומדים תורה יש קדושת הארץ, ולכן ה"מקדמי ומחשכי" בבית כנסת ובית מדרש מועילה ל"למען ירבו ימיכם"]. כן יש לומר בדרך צחות שמרע"ה כיון שלא זכה להכנס לארץ ישראל, 'על האדמה', על כן הלך לבית המדרש לבית אולפנא ללמוד [משה רוצה לזכות לאריכות ימים, וכשהרגיש שמתקרב היום האחרון רוצה לחיות עוד קצת, דמה שאפשר רק בזכות א"י – אליה לא נכנס – הוא הולך לבית מדרש], שיש בו מענין ארץ ישראל וההבטחה 'למען ירבו ימיכם' [נלמד כל

והתרת נדרים), אור לכ"ט אלול ע"ט – כפ"ח.

א קהל חסידים עמ' 20.

ב ליקומ"ת קט. שיחת י' שבט תשי"ד (תורת מנחם חי"א עמ' 31 ואילך).

ג וראה גם חזקוני ורבינו בחיי.
ד תנחומא נצבים א.

יש לאדם צללים – שייך לצלם שלו – והם נסים-הולכים. האוה"ח לא מביא את תחלת הפסוק – "עד שיפוח היום" – "היום" נדרש על היום האחרון, ועוד ארבעים יום לפני כן, "עד שיפוח היום", מתקיים "ונסו הצללים". ומבקרת מקום חנייתה במקום עליון [כל יום מארבעים הימים היא עושה ביקור במקום בו הנשמה תהיה למעלה].

הפסוק "עד שיפוח היום ונסו הצללים" מופיע דווקא בשיר השירים, שיר האהבה בין החתן והכלה. אחריו בא הפסוק האחרון בפרק ב בשיר השירים – "סב [כמו סבא] דמה לך לצבי או לעופר האילים על הרי בתר". מענין שחז"ל במדרש¹ דורשים הפוך, למעליותא, ש"ונסו הצללים" היינו שכל הצללים המחשיכים את החיים ינסו. הצללים במדרש הם דברים שליליים, כמו בעוד פסוק של "ונסו" – "ונסו יגון ואנחה"² (רמז לשברים של תקיעת שופר, קול של אנחה, כידוע³ – על ידי קול השברים "ונסו יגון ואנחה", ולגבי "ונסו הצללים" יש לדרוש 'ונסו הצללים' השליליים של החיים על ידי צלילי התרועה, "הללוהו בצלילי תרועה"). דווקא הזהר מפרש שהולך על פטירת האדם מהעולם הזה, שהצללים-הצלמים שלו הולכים, מסתלקים. והצדיקים יכירו בדבר [מרגישים זאת. לכן לא צריך להודיע להם. כתוב בגמרא שלא מודיעים לאדם ימיו ושנותיו, ולא סותר – אף אחד לא מודיע לו, אבל הוא עצמו מרגיש ארבעים ימים קודם את ה"ונסו הצללים".]

וצא ולמד מרבי שמעון בר יוחאי שהכיר ברבי יצחק כאמור בספר הזוהר [שם] [סיפור ארוך שגם רבי יצחק עצמו הכיר – כאשר הגיע

הוא "חכם הרואה את הנולד"⁴ – הוא מודיע שהוא מת ויהיה בסדר]. וחזק לבם בדברי יהושע [יש מנהיג, הוא טוב, הוא יכניס את עם ישראל לארץ ישראל – אין שום פחד.], על כן כתוב אחריו [להלן לא ז] 'ואתה תנחילנו אותם' [עיקר הווארט כאן שיהושע ינחיל את הארץ לעם ישראל.]. ולפי דעתי [מסיים האבן עזרא, לא רק חיזוק העם, אלא] כי אז ברך השבטים [הפרשה האחרונה בתורה, "וזאת הברכה", היא כאשר "וילך משה".], ואם ברכותיהם מאוחרות במכתב [אעפ"כ לדעתי כאן ברך אותם].

ידעת משה שהוא עתיד להסתלק – "ונסו הצללים"

עד כאן שני פירושי פשט, שהאוה"ח מקדים לדבריו, אך הוא מפרש אחרת, לפי דעת המקובלים, ש"וילך משה" היינו עצם הפטירה שלו, הסתלקותו מהעולם הזה. נמשיך לקרוא:

והכתוב שתום הוא [אי אפשר לדעת מה הכוונה.], ואין ממנו היכר לאחד מהדרכים [אין נטיה לאחד הפירושים]. עוד צריך לדעת מי העיר את רוח משה לדעת שמלאו ימיו ושנותיו, והלא אמרו בגמרא [שבת ל] שאין מודיעין לאדם ימיו ושנותיו, ומי הודיעו למשה [אז איך הוא יודע שהולך למות?].

ונראה לפרש על פי דבריהם ז"ל [זהר ח"א ריז, ב] [גם לזהר הוא קורא "דבריהם ז"ל".]. שאמרו כי ארבעים יום קודם הפטירה נשמת האדם הולכת ממנו [מסתלקת לאט-לאט – עולה וחוזרת, כל פעם עולה קצת יותר. כתוב בזהר שהולכת להכיר את מקומה בגן עדן – כדלקמן.]. כאומרו [שה"ש ב, יז] ונסו הצללים [פסוק שמובא בכמה מקומות בזהר].

ז שה"ש רבה ב, טז.

ח ישעיה לה, י.

ט ר"ה לג, ב.

י תהלים קנ, ה.

ה תמיד לב, א.

ו ח"א רכ, א. ח"ג יג, ב.

השמות – הנשמות

נקרא הכל ואחר כך נחזור ונסביר קצת: ואמרו עוד כי השמות שיש לישראל הם שמות הנשמות [מכיון שהשם הוא הנשמה, לכן היו בודקים בשם, כמו כל מיני סיפורים בגמרא. במיוחד רבי מאיר היה מדייק בשם האדם שהוא נשמתו]. – וכבר העירוני בזה בפירוש פסוק ושם רשעים ירקב [משלי י ז] [הכוונה לנשמה שלו, והיא שתרקב – לא האותיות בהן חותם את שמו], וכמאמר חז"ל שאמרו [זוהר חדש רות פד ע"ג] שאין הרשעים זוכרים את שמם [כתוב שלעתיד לבוא, אחרי מאה ועשרים, רשע לא זוכר את שמו. לכן בסוף שמו"ע אומרים פסוק שרומז לשם, כדי שנזכור אותו. רשעים לא זוכרים את שמם- נשמתם – למה? כי הנשמה כבר לא נמצאת אצלם. הנשמה הסתלקה מהרשע, לכן נקרא בחייו מת. היות שאין לו נשמה אלקית – הקדושה הסתלקה – ולכן לא זוכר את שמו]. והטעם הוא כי הרשע אין לו נפש [היא כבר עזבה אותו].

וכמו שרמזו בפסוק ושמת סכין בלועך אם בעל נפש אתה [משלי כג ב] [יש דברים שיש לאדם תאוה לעשותם, לאכול משהו שאינו מאה אחוז למהדרין, והפסוק אומר שאם אתה "בעל נפש" תשים סכין בלחיך¹. יש שני פירושים הפוכים ב"בעל נפש"²: כאן כותב שהכוונה שאתה עם "מח שליט על הלב"³, אתה חסיד – יש לך נפש, נשמה, אז אתה יכול לעשות אתכפיא ולהתגבר על התאוה. יש פירוש הפוך⁴, שנפש היינו עצם התאוה, נפש לשון רצון – אם אתה בעל תאוה שים סכין בלועך. בהלכה – גם אדה"ז מביא בכמה

לברכת "שומע תפלה" בשמו"ע הוא הסתכל בכותל ולא ראה את הצלם שלו. כל פעם בתפלת שמו"ע, דווקא ב"שומע תפלה", הוא ראה את הצלם שלו משתקף בקיר. יום אחד הוא לא ראה והוא 'תפס פחד' ("פחד יצחק"⁵) – הבין שהולך להסתלק מהעולם. הוא הלך לחברו רבי יהודה ובקש ממנו כמה טובות⁶, אחר כך הלכו יחד לרבי שמעון, שגם הכיר, ואמר לבו רבי אלעזר שישב על פתח הבית, לא יתן למלאך המות להכנס וגם 'יחזיק את ידו' של רבי יצחק שלא יפחד – סיפור שלם בזהר⁷. כאן כותב רק שרבי שמעון הכיר, אבל בעצם קודם כל הוא עצמו הכיר.⁸

יא בראשית לא, מב.

יב מוסבר (ניצוצי אורות ריש האד"ר) שבין תלמידי רשב"י רבי יצחק הוא כנגד ספירת הגבורה, הפחד, וחברו רבי יהודה הוא כנגד ספירת החסד – מתאים שרבי יצחק ילך לרבי יהודה שיעשה לו טובה ויורגיע את הפחד שלו.

יג יש בסיפור ארבעה צדיקים יחד, ויש לכוונם כנגד י-ה-ו-ה: רבי שמעון ובנו כנגד "הנסתרת להוי" אלהינו" (רשב"י בחינת אבא וגם אמר לרבי יצחק שלפני הסתלקותו יזכה לראות את אביו, ובינה לשון בן, ודווקא הבן מופקד על ידי אביו לשמור מפני המזיק ולהמתיק את הדינים בשרשם, בבינה, היינו "אבא אומר אבא עושה") ורבי יהודה ורבי יצחק כנגד "הנגלת לנו ולבנינו" (בנין הז"א מן החסידים דרבי יהודה ובנין הנוקבא, ש"רגליה יורדת מות", מן הגבורות דרבי יצחק), ודוק היטב. והנה, ממוצע שמעון אלעזר יהודה יצחק = 22, 253, במשולש ("מוצא פי הוי"). הרוס"ת שלהם = 26, 676, הוי" ב"ה, ברבוע. האמ"ת = 7, 336, פעמים 48, ג פעמים יבק, סוד המעבר מהעולם הזה לעולם הבא. ממוצע רבי שמעון רבי אלעזר רבי יהודה רבי יצחק = 465 = 30 במשולש.

בעצם יש עוד 'שחקן' בסיפור – מלאך המות בגימטריא נצבת (נשמה של אם דוד המלך, שחי כל רגע בפחד מות, הרי הוא בר נפלא, מת וקם לתחייתו כל רגע) – "אתם נצבים היום כלכם לפני הוי" אלהים וגו'" באבלט את האחיה של אותה נצבת דלעומ"ז, ודוק, גם חנה הנביאה אם שמואל מכנה את עצמה "הנצבת" – "אני האשה הנצבת עמכה בזה להתפלל אל הוי". אל הנער הזה התפללתי וגו". והנה, "הנצבת עמכה בזה להתפלל אל הוי" = 1328 = "אל הנער הזה התפללתי"! רמז ש"נצבת" קשורה לנש של לידת עקרה. פסוק זה קוראים בהפטרה של היום הראשון של ראש השנה, יום בריאת אדם הראשון וחווה. בתורה קוראים "הוי" פקד את שרה" ובהמשך שם כתוב "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה כי ביצחק יקרא לך זרע". והנה, "שמע בקלה" = "הנצבת", לעשות דין בנצבת של הקליפה, הקטיגור הנצב ביום הדין. שלש נשים עקרות נפקדו בראש השנה, שרה רחל חנה, היינו לידה חדשה בדרך גס, הרי עקרה היא בחינת הסתלקות, ודוק.

יז רש"י עה"פ.

טו וראה באורך התועודות ט"ו שבטת תשס"ט.

טז תניא פי"ב. וראה מצודות (עפ"י האברבנאל).

יז רש"י ומלבי"ם עה"פ.

לפירוש האבן עזרא שהולך להרגיע את עם ישראל – הוא אומר להם שהולך למות אבל שלא יפחדו, נוסך בהם בטחון (מדת הנצח, מדתו של משה², החיים-נצחיים של משה, "משה לא מת"³).

והודיע הכתוב במה שאמר וידבר את וגו', שהרגיש בהליכתה והכיר שהגיע קצו ביום ההוא, כאומרו בן מאה וגו' אנכי היום, ואמרו ז"ל (סוטה יג:) היום מלאו ימי ושנותי). [כעת חוזר על מה שאמר קודם:] ואם תאמר מנין ידע משה בדיוק יום המיתה – הלא אמרו ז"ל כי מיום שינוסו הצללים עד יום המיתה הם ארבעים יום, ומי יודע הדברים יותר ממשה [הוא התחיל לספור את ארבעים היום מתחלת ה"נוסו הצללים". הוא יודע שהיום הגיע יום הארבעים – היום האחרון – וזהו. ויש לומר שבזכות ידיעה זו ה' הראה לו "עד הים האחרון"⁴ – "עד היום האחרון"⁵ של כל תולדות עולם, שהרי משה חוזר ונולד מחדש בכל דור ודור, וכמו שיתבאר.], והשכיל וידע יום קצו, והכרה כזו מושגת היא [רק] לגדולי עולם, ועיין מה שכתבתי בפסוק ויקרבו ימי ישראל (בראשית מז כט).

כח משה ביום הסתלקותו

וידבר את הדברים וגו' – אומרו את הדברים, להעיר שהגם שהגיע יום פטירתו כאומרו אנכי היום פירוש היום מלאו ימי וגו', אף על פי כן היה בו כח היכול דבר כל הדברים הנאמרים מכאן ועד סוף הספר, מה שאין כח בזולתו עשות כן, בין בכח הגופני בין בכח השכל. הוא לא מקשר זאת, אבל זהו עוד סימן שהנפש שלו היא בחינת זכר – שעד הרגע

מקומות" – כתוב הפירוש החיובי, שבעל נפש מתגבר על התאוות גם במקרי היתר, אם לא מאה אחוז למהדרין. בכל אופן, "בעל נפש" כאן היינו מי שיש לו נפש, בעל נשמה.]. הא למדת שהרשע אינו בעל נפש [מי שלא מתגבר על תאותיו אינו בעל נפש – כי אין לו נפש. ל"בעל נפש" יש נפש, ולרשע אין נפש.], כי נשבית היא ממנו, ולזה אין הרשעים מכירים את שמם, כי אינם בעלי נפש בעלת השם. כל האריכות כאן היתה לומר ששם היינו נפש⁶, ולאור הקדמה זו יפרש את הפסוק:

"וילך משה" להסתלק מהעולם

וכאן אמר וילך משה, פירוש [לא הבשר, אלא] רוח החיים שבו שתקרא משה [משה האמתי, שהוא הנשמה שלו, הלך:]. הלכה כסדר הרגיל למי שמגיע קצו [כנ"ל בפסוק "ונסו הצללים"].

וכינה לנפשו לשון זכר [שואל משהו בדקדוק: גם נפש וגם נשמה לשון נקבה, אז היה צריך להיות כתוב 'ותלך'. כמובן, אף אחד לא ישאל שאלה זו, כי משה הוא זכר. בכל אופן, כך הוא שואל – אם הסברתי כל כך חזק שמשה הוא הנפש, לא האדם בשר ודם, היה צריך להיות לשון נקבה. למה לשון זכר?], כי הוא סימן לגודל הנפש כשתהיה במדרגת זכר [דקדוק על גבי דקדוק שלו. מהי מדרגת זכר? משפיע. נקבה היא בחינת מקבל ומי שבמדרגה גדולה הוא משפיע. זהו גם ההבדל בין קוב"ה ושכינתיה. מי שמייצג את השכינה הוא נוקבא, בחינת מקבל, ומי שמייצג את קוב"ה הוא זכר, משפיע. משה רבינו, גם ביומו האחרון, הוא משפיע. מתאים

יח ראה לדוגמה או"ח קסח, יב (ובכ"ד).

יט **נפש שם** עולה 770, הערך הממוצע של שתי המלים הוא **שכינה**, הערך הממוצע של חמש האותיות הוא 154, "**הוי אלהינו הוי**", היחוד של "שמע וגו'".

כ ראה ע"ח ש"לב פ"ו.

כא סוטה יג, ב. זרר ח"ב קעד, ב.

כב דברים לד, ב.

כג ספרי ברכה שנה (הובא ברש"י שם).

כח השכל כאן בו הוא אומר את "האזינו" וכו'. לכאורה צריך לומר על פי פשט – לא כותב, לא יודע אם מישהו אומר כך – ש"מעיונות החכמה" שנסתמו היינו היכולת לחדש. כמו בפרקי אבות שקראנו היום, "כמעין המתגבר"¹³. גם אם המעין המתגבר, התגברות החידושים, פוסק אצל משה רבינו, יש לו כל כך הרבה מלאי – שמספיק בשבילו להפרשיות הבאות. יתכן שתכנן ובנה את הדרוש של האזינו קודם. כל החכמה שהיתה לו (ובמיוחד לפי פירוש הלב שמחה שנכנס לבית המדרש והוסיף עוד משהו) מספיקה לו בשביל "האזינו" ו"זאת הברכה". הוא לא צריך יותר לחדש בעלמא דין, לעשות פירות, אבל הקרן אצלו קיימת. מתוך ה"קרן קימת" הוא ממשיך לומר בכל כח הגוף וכל כח השכל שלו. זהו תירוץ בדרך אפשר.

ב. הסתלקות ולידה סביב ראש השנה מיתת השנה שעברה ולידת השנה החדשה

סיימנו לקרוא את הפירוש לפסוק הראשון. לפני שנחזור לעיין בו נאמר משהו כללי שצריך ללמוד מאן: משה רבינו הסתלק ב-ז' אדר¹⁴, אבל אנחנו קוראים זאת דווקא בסמיכות לראש השנה – לפניו בשנים שנצבים-וילך מחוברות ואחריו בשנים שהן נפרדות (כמו השנה). השל"ה הקדוש אומר כלל – שהרבי מביא תמיד – שכל מה שקוראים בתורה שיין לזמן הקריאה¹⁵, לכן צריך להסביר שיש שייכות להסתלקות ב"וילך" לראש השנה

האחרון הוא משפיע. בפסוק כתוב שהגוף נשאר שלם, "לא כהתה עינו ולא נס לחה" (אף על פי שנסו הצללים¹⁷), אבל כאן הוא אומר שכח הגוף וכח השכל להמשיך ביום האחרון לדבר את כל הדברים שכתובים כאן בהמשך – פרשת וילך, שירת האזינו (שכתוב שהיא שיא נבואת משה רבינו, והמגיד אומר שצריך לדעת אותה בעל פה, שירה שכל תולדות עולם וכל תולדות כל אחד מישראל רמוזים בה) ופרשת וזאת הברכה. אצל אף אחד בעולם, חוץ ממשה רבינו, אין כח לכל הדברים האלה ביום המיתה – לא בגוף ולא בשכל.

הסיום, שצריך לפעול מכח הגוף ומכח השכל יחד, מזכיר את פירוש הבעש"ט – שגם היום הזכרונ¹⁸, וכתוב כמה פעמים בכתר שם טוב¹⁹ – "כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה"²⁰. כל דבר שהיד שלך עושה – היינו "כח הגוף" כאן – "בכחך עשה", עשה בכח-מה שלך, "כח השכל". שני כחות, כח "ידך" ו"כחך" – גם סימן שעיקר הכח העצמי שלך הוא כח השכל שלך. הבעש"ט מתכוון שצריך לחבר את הגשמי והרוחני, זהו הביטוי בכל מקום – הגשמי שעושה בידים והרוחני מה שמכוון בו זמנית. כאן רק אומר שבשביל הדבורים הבאים – פרשת האזינו ופרשת זאת הברכה – נדרש גם כח גוף וגם כח שכל. בכל אופן, מקיים בשלמות דברי הבעש"ט – יש לו גם כח הגוף וגם כח השכל מאיר, אף על פי שנסתמו ממנו מעיונות חכמה.

צריך באמת להבין מה נסתתם ממנו ומהו

כד כל הפסוק, "ומשה בן מאה ועשרים שנה [עד כאן = 1430 הכל פעמים הוי' וכו'] במתו לא כהתה עינו ולא נס לחה" = 2665 = 13 פעמים "ונסו" [הצללים]!"

כה בשיעור שבת נצבים (בו נלמדה – טוב – אות נט בכש"ט).

כו כש"ט (קה"ת) מ-ב, מט, צא ועוד. כמה תורות בענין נלמדו בפרשת מטות ש"ז.

כז קהלת ט, י.

כח אבות פ"ו מ"א.

כט סוטה יב, ב.

ל של"ה חלק תושב"כ ריש פרשת וישב. ראה גם לוח "היום יום" ב חשון.

אולי אומר ששייך לדוד המלך, בר נפלא^ט, שכל רגע מת וקם לתחיה. צריך להבין מה משמעות הלידה ביום שהשנה מסתלקת – השנה מתה ואתה נולד.

לידת משה מחדש בכל ראש השנה

כתוב ש"אין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלוא נימה"^נ. כל שנה היא מלכות. אם השנה מסתלקת ולכבוד-לזכר זאת קוראים בתורה על הסתלקות משה רבינו – "ונסו הצללים" לפי הזהר (כפי שמביא האוה"ח) – סימן שהשנה ומשה רבינו קשורים, הולכים יחד (משה-שנה משלימים ל-700, שת בן אדם הראשון, ממנו הושתת העולם^מ מחדש, בכל שנה ושנה – שנה בלשון תרגום היא שתא – והוא גם שרש משה ר"ת משה שת הבל כנודע מהאריז"ל^{נב}). באותו זמן שהשנה מסתלקת, מתה, גם משה רבינו הולך לו.

אם כן, מה קורה בתקיעת השופר של ראש השנה? משה רבינו נולד מחדש. על ז' אדר כתוב "שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד"^{נב} – לפי הפשט הוא נולד מאה ועשרים שנה לפני שהסתלק, אבל לפי הסוד הוא נולד מחדש בו ביום שהסתלק^{נב}. כאן ההסתלקות היא בערב ראש השנה, כמו שכתוב בתניא, והלידה היא בראש השנה.

למה יש ענין להיות אצל הרבי, המשה שבדור, בראש השנה? כתוב שמשה שבדור, הרבי שבדור, הוא בחינת ראש, "ראש בני ישראל"^{נב}, לכן צריך להיות אצלו בראש השנה

(כמו שכתוב^{א7} ש"אתם נצבים היום"^{נב} הוא "יומא דדינא רבא" של ראש השנה).

מה הקשר? אנו ביום האחרון של השנה, עליו כתוב "תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה"^{נב}. בעצם, זה מה שקורה היום – השנה מסתלקת. כתוב בפירוש, גם בתניא^{נב}, שכל האור שהאיר בשנה הקודמת – עכשיו בתהליך הסתלקות. כנראה הסתלקות השנה התחילה ארבעים יום קודם – מתי? כ' מנחם-אב, יום הסתלקות אבא של הרבי^{נב}. מאותו יום מתחילה השנה להסתלק, יום אחרי יום, וכעת מגיעים ליום האחרון – נגמר, "תכלה שנה וקללותיה". בראש השנה, בתקיעת שופר, האור החדש של השנה החדשה יורד לעולם, אור שלא היה מעולם. הוא נולד. שופר הוא שפופרת^{נב}, פרוזודור הרחם^{נב} – כשתינוק נולד צריך שהרחם יתרחב, במיוחד הפרוזודור שלו (דימוי השופר) והוולד יוצא. לוקח זמן, לפעמים מקשה לילד. כמו שהיום אומרים בלידה איזה פתיחה יש – שתים, שלש, ארבע, חמש – עד שמגיעים לפתיחה מלאה, עשר (שייך במיוחד לתהא שנת פתיחה), "מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה"^{נב}, ואז נולדת השנה החדשה.

לאור זאת, הייתי מצפה שהצמח צדק יולד בראש השנה. מה זאת אומרת שהוא נולד בערב ראש השנה, יום של הסתלקות?

לא פענח רזא ס"פ נצבים. מגלה עמוקות נצבים ד"ה "עשירי". עפ"י תרגום איוב ב, א. וראה זר ח"ב לב, ב (וברמ"ז שם); ח"ג רלא, א.

לב דברים כט, ט.

לג מגלה לא, ב.

לד אגרת הקדש יד.

לה הרבי ציין בכ"ד (ראה שיחת כ' מנ"א תשכ"ח) את המנהג לעשות התרת נדרים ב-כ' מנחם-אב, ארבעים יום לפני ר"ה (מנהגי הק"ק בית א-ל יכבץ).

לו ר"ן על הרי"ף ר"ה ו, א. שער הכוונות דרושי ר"ה ז.

לז רמ"ז לזר ח"ג לח, ב ובכ"ד.

לח תהלים קיח, ה.

לט סנהדרין צו, ב (וראה לעיל הערה יג).

מ ברכות מח, ב.

מא במדבר רבה יד, יא.

מב ע"ח של"ב פ"ז ובכ"ד.

מג מגלה יג, ב.

מד וראה מעין גנים ח"ב פרשת תצוה הערה לא (וח"ה פרשת

עקב עמ' מא-מב).

מה ליקומ"ת צד.

בז' אדר, מזל דגים) שנקרא נון (כידוע בסוד יהושע בן נון, תלמיד משה, ובפרט ביום הסתלקותו מעלמא דין שהשיג את שער הנון, כדלקמן) והוא 'דג' מעלמא דאתכסאי (בסוד "נוני ימא דאזלין ביבשתא"), "מן המים משיתהו"³³ (משמטת החסד, המים³³). למשה רבינו יש שני פנים, פן זכרי (משפיע) ופן נקבי (מקבל). משה רבינו הוא הדעת של כללות נשמות ישראל ובו תרין עטרין, שרש הזכר והנקבה, עטרא דחסדים (זכר-משפיע) ועטרא דגבורות (נקבה-מקבל)³³, וידוע שאותיות המילוי של דעת – **דלת עין תו** – הן אותיות **לוייתן**. היום, בערב ראש השנה, יום הסתלקות האור של השנה החולפת, הפן הנקבי שלו מת והפן הזכרי, המשפיע שלו, נחלש עד למחרת בתקיעת שופר שהוא נולד-מתחזק מחדש.

לידת הצמח-צדק

והסתלקות הרבנית דבורה-לאה

עדיין צריך להבין את משמעות לידת הצ"צ נולד דווקא היום – שהרבי נולד היום, לא בראש השנה אלא ביום ההסתלקות של השנה החולפת³⁷. קודם כל, יש כאן איזה רמז, שאם

ועוד **ל** במשולש, **צל משה**, דוק. במספר קדמי, **צל לוייתן משה = אור פעמים חי, בצלם פעמים חיה**.

נ חז"ג קפח, א (וראה לקו"ת נשא כב, ב).

נא שמות ב, י.

נב ראה תו"א נא, ד.

נג ראה שעה"כ דרושי הפסח דרוש יב.

נד מענין שאחד מפסוקי התהלים שהצ"צ חבר להם ניגון, ניגון רציני במיוחד מתאים למלים, הוא "**הודיעני הוי' קצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני**" – קשור ליום ההולדת שלו, יום הקץ וההסתלקות של השנה (ושייך במיוחד לפירוש האוה"ח ל"וילך משה"). והנה, שני הפסוקים הבאים לאחר "הודיעני הוי' קצי וגו'" – יש כאן יחידה של שלשה פסוקים, כמו שגם עולה בפירוש מתוך כתבי האריז"ל – הם "**הנה טפחות נתתה ימי וחלדי כאין נגדך אך כל הבל כל אדם נצב סלה. אך בצלם יתהלך איש אך הבל הימיון יצבר ולא ידע מי אספם**". כל שלשת הפסוקים עולים בגימטריא 5106 = 6 פעמים 851, **חיה פעמים יחידה = הבל פעמים צמח-מנחם**. יש בשלשת הפסוקים **הבל** תבות, כך שהערך

– כי "בתר רישא גופא אזיל"³⁸. אבל כעת נפרש לפי הענין כאן: כל אשה שהולכת ללדת צריכה תומכת – זו הסבה העיקרית לשמה החסידים נמצאים אצל הרבי בראש השנה. משה רבינו, הראש, צריך להוולד מחדש – הוא-הוא השנה, כך יוצא. כאשר השנה מסתלקת גם משה רבינו מסתלק, וכפי שהוא מדגיש כאן – משה אינו הבשר ודם אלא הנשמה. קורה אצל הרבי משהו שבערב ראש השנה הוא מסתלק, והוא צריך להוולד מחדש – בחסד וברחמים, להוולד טוב. צריך תמיכת לידה – לשם כך החסידים נמצאים אצל הרבי, הנוכחות שלהם תומכת בלידה, שיהיה משה רבינו חדש. "משה משה' לא פסיק טעמא בגווייהו"³⁹ – בכל דור ודור יש משה רבינו וכך בכל שנה ושנה יש משה רבינו. צריך להתפלל שהמוחין של משה רבינו יתחדשו לגמרי, כי כל האור שלו הלך היום, בערב ראש השנה.

הריגת הלוייתן בערב ראש השנה

"הכל הולך אחר הפתיחה" – מי הראשון שמת בעולם? מתי קרה הדבר? היום, כ"ט באלול, ערב ראש השנה, יום **חמישי** (יום **משיחי**) של מעשה בראשית! מי מת? ה' הרג את הלוייתן-הנקבה ומלחה לסעודת הצדיקים לעתיד לבא⁴⁰.

הלוייתן רומז למשה רבינו⁴¹ (שנולד ומת

מו עירובין מא, א. תוספתא תענית ב, ה.

מז זהה ח"ג קלח, א.

מח ב"ב עד, ב.

מט לקו"ת צו ח, ג. **לוייתן** (בגימטריא **מלכות**, משולש **אל**) משלים את **משה** ל-841, 29 ברבוע שהוא הוא 21 (**אהיה**) בהשגחה (**אמת**) ועוד **ת** דרשים רשימו לעתיק יומיא – "משה אמת ותורתו אמת". **לוייתן-משה** ר"ת **לם**, שני המקיפים של סוד **הצלם** ("ונסו הצללים"). משה חי **צל** שנים, "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום" (ידוע בקבלה שסוד 120, 5 בעצרת, היינו **קץ** צירופי אלהים, שייך למשה רבינו "איש האלהים". ב-120 הצירופים יש 600 אותיות, 5 פעמים 120, ה"פ **צל**, סוד **פרו-ישך** דינין כנודע. והנה, **צל** במספר קדמי 1600) – **צלם** ר"ת **צל לוייתן משה = 961 = אל** ברבוע (**אל**) במשולש, **לוייתן**,

לעם, הולך לשוק. דווקא ביום ההסתלקות הוא הולך לשוק ופוגש את כל החברים שלו, כל עם ישראל – כל יהודי הוא חבר שלו – ונפרד מהם, כעין גמילות חסד.

שני הפירושים האלה הם תנועות הפוכות – תנועה אחת של הפנמה ותנועה שניה, הפוכה, של החצנה. מהי הליכה לבית המדרש בנפש? לאן הוא הולך? מה הן פנימיות וחיצוניות בנפש? חב"ד (מוחין) וחג"ת (מדות). אם הוא הולך לבית מדרש אז ה"וילך משה" הוא בתנועת הפנמה – נכנס לעצמו, מתעצם עם עצמו, מוחין, שכל. הליכה לבית המדרש היא הליכה למקור השכל שלו. כמו שגם הסביר הלב שמחה – הוא הרגיש שנסתמו ממנו מעינות חכמה ורוצה לחדש זאת, לא לאבד זאת. לפירוש שהולך לעם ישראל "וילך משה" היינו תנועת החוצה. בשביל מה? איזה עמוד? כתוב שהעולם עומד על שלשה עמודים – "על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים"¹¹. ההליכה לבית מדרש היא תורה. ההליכה לעם – להפרד ולנחם את העם, לא לפחד, כמו שאבא שאומר לבן 'אל תפחד' גם כשהולך למות – היא קו גמילות חסדים. הליכה החוצה, לעם, היא גמילות חסדים של משה רבינו ("משה רבינו אוהב ישראל היה") והליכה לבית המדרש היא התורה של משה רבינו ("זכרו תורת משה עבדי").

הסתלקות היא הליכה למעלה. אם הליכה לבית המדרש היא חב"ד והליכה לעם ישראל היא חג"ת – הולך מתוך הזדהות, הולך כי אוהב כל אחד מעם ישראל כנפשו ממש – ההסתלקות היא כתר. איזה קו משלשת הקוים? "עבודה". כתוב "שוב יום אחד לפני מיתתך", לא ביום מיתתך. תשובה צריך לעשות יום אחד קודם. תמיד שואלים – איך אפשר

הוא נולד תוך כדי הסתלקות השנה – מי יכול לחשוב איזו הסתלקות יש כאן בלידת הצמח צדק? הוא לא מסתלק, אבל מי כן? אמה שלו, הרבנית דבורה לאה – לא באותה שנה, כעבור כמה שנים. אשה צעירה שמסרה את נפשה על אביה, אדמו"ר הזקן. יש אשה, כמו רחל אמנו, שמסתלקת תוך כדי הלידה – זו לידה והסתלקות בו זמנית. היא לא הסתלקה תוך כדי הלידה, אבל כעבור שנים מועטות – כשצמח צדק היה ילד קטן – ומתי היה? למחרת ראש השנה. היא קבלה את הדין-הגזרה, מסרה את נפשה להיות כפרה במקום אביה, בראש השנה. הבן שלה נולד ביום ההסתלקות והיא מסתלקת ביום ההתחדשות, תחלת השנה הבאה. יש פה ודאי דברים בגו, איזה לידה שבהסתלקות והסתלקות שבלידה.

ג. כיווני ההליכה שלשת הפירושים ב"וילך משה" – תורה, גמ"ח ועבודה

כדי להבין עוד יותר טוב, איך האוה"ח מתחיל כאן את הפירוש שלו? מזה שיש כמה פירושים ב"וילך משה", לאן הוא הלך. התרגום אומר שהוא הלך לבית המדרש. האבן עזרא והרמב"ן אומרים שהוא הלך לעם – יצא ממקומו והלך לעם, משהו לא שכיח. איני זוכר במקום אחר שמשא רבינו יוצא ממקומו והולך

הממוצע של כל תבה הוא **מנחם** – שמו של הצ"צ! "**כל אדם נצב** [שייך לסוד נצבת הנ"ל] **סלה**" = **מנחם-מענדל = צמח-צדק!** המלה "**הבל**" כתובה כאן פעמיים. "**מה חדל אני**" = 148 = **הבל** פ"א, וכן "**ונגדך אך כל** [הבל]" = 148. "**קצי ומדת ימי מה היא אדעה**" = 851, ששית הכל כנ"ל. הפסוק השני, "**הנה טפחות וגו'**" = 2134 = 22 פעמים 97, **טפח**, כמבואר סודו בכוננות כאן. הפסוק השלישי, "**אך בצלם** [צלמות] **יתהלך איש וגו'**" = 1792 = "**אשת יפת תאר**", שרש הנשמה, וד"ל.

ועוד ענין מופלא, הגם שיחסית לשאר הרביים הצ"צ האריך ימים, בכל זאת ידוע המעשה הנורא שמפני שיקול הדעת המוטעה של אחד מחשובי החסידים הצ"צ הפסיד 13 שנות חיים!

נה אבות פ"א מ"ב.

השיעורים האחרונים על אה"ח¹³ – האוה"ח כל הזמן מדבר על עליית הנשמה לשרש ובחב"ד עיקר הווארט הוא ירידת הנשמה לתוך הגוף. זו לידת הצמח צדק. הוא בא להשלים בעצם את הפירוש הרביעי לאן הלך משה – הוא הלך להוולד, הלך למטה.

הכיוונים לכאורה מתקשרים להתבוננות שלנו בספר "לחיות במרחב אלוקי". שם מוסברות שש המצוות התמידיות כנגד ששה כיוונים (קדימה – "שמע ישראל". למעלה – "אנכי הוי' אלהיך". למטה – "לא יהיה לך". אחורה – לא פנימה – היינו "ולא תתורו". ימין ושמאל הם אהבת ה' ויראת ה'), אבל באמת הדברים אינם זהים. מאד חשוב למי שמלמד את ההתבוננות הזו – היא הבסיס אצלנו לכל התבוננות. אבל כאן משהו אחר – לא קדימה ואחורה אלא פנימה והחוצה. יש אדם שיש תנועה החוצה – כמו שליח שנוסע החוצה לקרב יהודים, הוא בתנועה החוצה, לא קדימה. ויש תנועה פנימה, שהוא נכנס לתוך עצמו – ודאי לא אחורה. מאד חשוב להבין את ההבדל כאן. אם התנועות הן חוצה ופנימה, שאדם נכנס לתוך עצמו, אין פה ימין ושמאל, וקדם ואחורה – אלא רק שתי התנועות האלה, או החוצה או פנימה. יש גם את המעלה ומטה, אבל לא אותו מעלה ומטה. כאן זה לאן אני הולך. מה ההבדל? כשאני אומר שאני מוקף בשש מצוות תמידיות – מקום אלוקי שמקיף אותי, זו תודעה. אני נמצא בכולם יחד, הן ה"עיר מקלט" – אני נקלט בתוך המצוות האלה, ולא הולך בדווקא לשום כיוון, אני בתוך בית. אבל יש שאדם הולך – אנחנו "מהלכים" – החוצה או פנימה.

גם חידוש שיש הליכה פנימה, שאני הולך

להכיר מהו יום אחד קודם? כאן אומר שאם אתה צדיק, כמו משה רבינו, אתה מכיר. אנחנו צריכים לעשות תשובה כל יום, כי אולי היום הוא יום אחד קודם, אבל משה רבינו הכיר וכנראה יום אחד קודם עשה תשובה. מה כבר עושים ביום ההסתלקות? עסוקים בלהסתלק – זהו עסק רציני. איזה עסק? הסתלקות הצדיק היא העלאת מ"נ – זו 'עבודה', תפלה, דבקות. כמו שרשב"י אמר על עצמו "בחד קטירא אתקטרנא ביה אחידא ביה להיטא" – יש לו עכשיו עבודה של דבקות בה', שהיא גם יותר מהתשובה שלו. זו העבודה ביום האחרון ממש. הפלא כאן, מה שכותב כאן בסוף, שתוך כדי התנועה הזו עדיין הגוף והשכל פועל, ועדיין הוא ממשיך לברך ולומר שירה. השירה שלו היא שירת הדעת בין השירות בתנ"ך – הוא בדעת מלאה, התקשרות והתחברות. יש פה שירת "האזינו" ואחר כך הברכות – הכל תוך כדי שהוא בפנים מתפלל, זו ההסתלקות.

הכיוון הרביעי – הליכה למטה

אם כן, שלשת הפירושים שהוא מביא הם גם כנגד שלשת העמודים עליהם העולם עומד, וגם – שנבין טוב – כנגד כל הספירות. בעצם, לא בדיוק כל הספירות. אמרנו שהיציאה לעם היא חג"ת, מדות (אולי כולל כל החג"ת נה"י), הליכה לבית מדרש היא חב"ד והסתלקות מהעולם היא כתר. אבל יש עוד כיוון אפשרי. עוד פעם, אני יכול לצאת, להכנס או לעלות – זהו הציור כאן, שלשת פירושי "וילך". מהי ההליכה כאן? הליכה פנימה, הליכה החוצה או הליכה למעלה. יש עוד כיוון – הליכה למטה – אותו הוא לא מזכיר כלל.

מהי הליכה למטה? אם הליכה למעלה היא להסתלק מהעולם הזה, הליכה למטה היא ירידת הנשמה לתוך גוף. זהו הכלל הגדול של כל חסידות חב"ד, כפי שגם הסברנו באחד

נו שיעור כ"ב תמוז ש"ז. פורסם ב"אביטה" כ"ט-תבוא ("הארץ העליונה והארץ התחתונה").

בני ישראל], וזהו הענין שהלך לבית המדרש, לתורה, היינו שהביא כח התורה בכל ישראל [זהו כבר חידוש, דרוש – כל מה שמשנה רבינו עושה הוא בשביל להמשיך לבני ישראל. הוא המנהיג, זה כל כולו. אם הוא הלך לבית מדרש ביום האחרון שלו – הכוונה שרוצה להמשיך את בית המדרש, את התורה, לכל בני ישראל], אתפשוטותא דמשה בכל דרא ובכל נפשא, כי זהו תפקידו של המנהיג, להעלות ולקחת גם את הכלל עמו [כשהמנהיג עולה צריך לקחת את הכלל איתו. אמרנו שתפקיד החסידים אצל הרבי הוא להוליד אותו מחדש. כאן הוא אומר שהרבי מעלה את כולם. אם הוא עולה – הוא מעלה את כולם איתו. הוא לא עושה אף פעם שום דבר רק לעצמו]. כמו שנודע מאמר רבינו הקדושים ז"ל על הפסוק 'אשר יצא לפנייהם אשר יבוא לפנייהם ואשר יוציאם ואשר יביאם'. וזהו 'לא אוכל עוד לצאת ולבוא', היינו שכבר אינו יכול להוציא משערי טומאה [אין לי כח יותר להעלות אתכם. האוה"ח אומר שיש לו כח הגוף שלם וכח השכל שלם, אבל צריך עוד כח מיוחד להעלות אנשים שנמצאים בדיטא התחתונה] ולהכניס לשערי קדושה, שהגיע לשער החמשים של הקדושה [ושער הנון כל כך נבדל מהמציאות. לכל מט שערי בינה יש איזה קשר, זיקה למציאות, אבל שער הנון כבר קדוש ונבדל לגמרי, אין לו קשר בכלל. כאן יש רמז ללויתן, הנון הגדול אשר בים, כנ"ל]. וראה ששם כבר אי אפשר יותר להעלותם [משם אי אפשר – עולה-עולה, וכעת יותר מדי גבוה. זו סבה מצדיקה שהצדיק לא יגיע לשער הנון, כי אם מגיע – אוי ואבוי לנו, הוא במקום כל כך גבוה שלא יכול לטפל בנו ולהעלות אותנו], ונשאר כח אתפשוטותא דמשה בכל דרא ובכל נפשא, וזהו 'וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל וגו' ויכתוב משה את התורה הזאת וגו'.

לתוך עצמי, הליכה החוצה, או שהולך לעזוב כאן, נגמר. יכול להיות גם בחיי חיותו, שיש זמנים שאדם פשוט מסתלק – צריך להסתלק, להתבודד. יותר מדי קשה העבודה שלו – גם המוחין יותר מדי קשה וגם ההשפעה יותר מדי קשה, אז נגמר לו, צריך להסתלק. זו דאצ'ה. [להתבודד על גג, למעלה]. נכון, "כצפור בודד על גג". ויש שהאדם דווקא משם, מה"בודד על גג", גוזרים עליו לרדת לתוך הגוף. כמו שהבעש"ט עשה עלית נשמה, חשב שהוא מת, ואמרו לו – לא, רוצים שתמשיך לחיות, שוב תרד לתוך הגוף. זו ממש ירידה – הוא עשה עלית נשמה ואומרים לו שצריך לרדת, יש לך שליחות, להביא את המשיח. [הוא מביא את הפירוש של הירידה?], לא, אנחנו אומרים שמשלים זאת בעל יום ההולדת של היום – זה הווארט שמתוועדים עליו עכשיו.

הכל לטובת ישראל

אמרנו שפירושי הרמב"ן והאבן עזרא הם החוצה, התרגום הוא פנימה והפשט של אוה"ח למעלה. אחר כך ראיתי שבפירוש כאן מביא עוד משהו בשם הפני-מנחם (כנראה שהפירוש כאן נכתב על ידי חסידי גור בעיקר) – משהו יפה, שכמעט אומר זאת, אבל בצורה אחרת:

המפרשים נתקשו דכתיב הליכה ולא כתוב להיכן הלך, ברמב"ן איתא שהלך לבני ישראל, באור החיים איתא שרוח החיים שבו שתקרא משה הלכה למעלה בדרך מי שמגיע קיצו, שראה שצלמו מסתלק ופטרותו קריבה, ובתרגום יונתן איתא שהלך לבית אולפנא [מביא כאן שלשה פירושים]. וכ"ק אנז"ל האמרי אמת אמר שיש לפרש את שלשת הפירושים כאחד, שמשנה רבינו ע"ה היה מנהיג של כל ישראל ופיטט רוחו וכחו בכל בני ישראל [הוא מנהיג, ומשפיע את רוחו לכל

אוהבים, **"תורה חדשה"** וכו'). אחרי שנגמרה השנה, "עד שיפוח היום ונסו הצללים", אז "סב", עשה סיבוב, תתחיל שנה חדשה. יש גם מה שמובא בתקוני זהר **שבראשית** אותיות **"שב יראת"**, שלפי פירוש אחד היינו סב (תזקין, תגיע לשיבה טובה) ביראת ה'. אבל הפשט של "ונסו הצללים סב" הוא תסתובב, תתחיל מחדש.

כל הווארט הזה – ווארט יפה בפני עצמו – היה לחבר את האולפנא, שהלך פנימה בשביל להמשיך זאת לכל עם ישראל.

כתיבה וחתימה טובה

עוד ווארט אחד: **"עד שיפוח היום ונסו הצללים סב"** עולה **כתיבה וחתימה טובה** (928, 16 פעמים **חן**, ד"פ **רלב**, מספר שאנחנו מאד

"עליות ויחודים כמוך"

ההזדהות עם משה שבדור

קיצור מהלך השיעור

השיעור שלפנינו, משבת שובה אשתקד, נרשם באיחור ולא בשלמותו. על אף שרצף השיעור לא נשמר, בחרנו לפרסם אותו בשל נקודות חשובות שיש בו: היחוד של כל יהודי וניצוץ משה בתוכו; התשובה של משה ב"וילך משה"; עבודת ראש השנה בבכיה וחדוה, והעירוב בין עולם הזה ועולם הבא באגרת הבעש"ט; כתיבת התורה מתוך הסתר פנים; והיכולת של כל יהודי בדורנו לעשות "עליות ויחודים" באמצעות גימטריאות ובתנועת הנפש בין העולמות.

ניצוץ משה רבינו בכל יהודי

זאת הסברנו את דברי הרוז'ינער¹ – שבכל יהודי יש ניצוץ מיוחד שאין באף אחד אחר, אפילו לא במשה – שכוונתו שאת האופן הפרטי בו הוא מתגלה אין במשה, אבל הוא כן כלול בו. אכן, בפשט דברי הרוז'ינער משמע עוד יותר – שכל היהודים שויים בכך שבכל אחד יש נקודה שאין באף אחד אחר, אפילו לא בנשמה הכללית.

לפי זה, צריך להבין מהו באמת הגדר של נשמה כללית. אפשר להסביר, על

דרך הווארט של רבי אייזיק מהאמיל ש"איני בעל רוח הקדש אבל 'חוש' ברוח הקדש יש לי"², שלנשמה הכללית יש 'חוש' בכל אחד

פרשת וילך פותחת בפסוק "וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל"³. ידוע שצריך "לחיות עם הזמן"⁴, וממילא כעת כל אחד מאתנו צריך ללמוד ממשה רבינו, ובפרט לאור מה שכתוב בתניא⁵ שלכל אחד מישראל יש ניצוץ של משה רבינו.

אתמול⁶ דברנו על כך שהצדיק הוא נשמה כללית – כפי שתמיד מסבירים שצדיק הדור הוא נשמה כללית, נשמה דאצילות ונשמה חדשה⁷. לאור

נרשם (חלקי וחסר) מהזכרון ע"י איתאיל גלעדי. לא מוגה. שבת שובה ע"ט – צפרא דשבתא – כפ"ח.

א דברים לא, א.

ב לוח "היום יום" ב' חשון.

ג פמ"ב.

ד שיעור ליל שבת שובה לגברים – פורסם ב"ואביטה" ויצא ע"ט.

ה ראה לב לדעת מאמר "וצדיק יסוד עולם" פ"ב; מלך בפייו מאמר "נשמת רשב"י".

**כל היהודים שויים
בכך שבכל אחד
יש נקודה שאין
באף אחד אחר,
אפילו לא בנשמה
הכללית**

1 נדפס באסופת אמרים מתלמידי הבעש"ט לתהלים קד, ב. וזה לשונו:

כי בכל אחד מישראל נמצא ניצוץ הקדוש אשר לא נמצא כמוהו אפילו בצדיק רק שהאור שלו אינו בהתגלות בשוה אצל באו"א.

2 ראה באריכות גם התועדות יסוד שביסוד ע"ט (פורסם

השיעור, כבר הולך החוצה, ונזכר שאת הדבר הכי חשוב הוא שחכ להגיד – אז הוא הולך ומדבר, רוצה להספיק עוד משהו. "וידבר" הוא גם לשון הנהגה – "דַבֵּר אחד לדור"¹⁷ – משה רבינו הולך, ותוך כדי שהוא הולך הוא ממשיך לדבר, ממשיך להנהיג, רוצה להספיק עוד משהו.

וכמה רמזים: **"וילך** [משה] **וידבר**" עולה **רפח** – כך סיים משה רבינו לברר את **רפח** הניצוצין השייכים לשרש נשמתו. **"וילך משה וידבר"** עולה **אור** במילוי (**אלף** **וו** **ריש**) – כאן מאיר אורו של משה במילואו¹⁸.

בכיה וחדוה בראש השנה

התחלנו ללמוד כתר שם טוב¹⁹, שמתחיל באגרת המפורסמת של הבעל שם טוב. לא נקרא בפנים, אבל נגיד כמה נקודות. הבעל שם טוב מתאר לגיסו שעשה בראש השנה תק"ז עלית נשמה שמימיו לא עשה עליה כמותה. הוא מתאר את עוצמת השמחה שהיתה אצל הנשמות שהוא פגש בעליה זו. בראש השנה כתוב "חדות הוי' היא מעזכם"²⁰, אבל עוד למעלה מהחדוה יש בכיה.

יד סנהדרין ח, א.

טו ועוד: **"וילך משה"** = 411 = 3 פעמים 137, **"וידבר"** = 222 = 6 פעמים 37. במספר סדורי, **"וילך"** = 39 = **"משה"**; **"וילך משה וידבר"** = 120, וכהמשך דברי משה – "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום!" **"בן מאה ועשרים שנה אנכי היום"** = 1221 = 33 פעמים 37, שב'חזרת הגלגל' = **"וידבר"**.

טז בשבת נצבים ע"ח החל הרב ללמד כתר שם טוב וזהו הלימוד הקבוע בשבתות מאז.

יז האגרת נלמדה בפנים בשבתות האיזנו-חיי שרה ע"ט – פורסם ב'ואביטה' בשלח ע"ט.

יח נחמיה ח, י.

ואחד מישראל בדרגה המיוחדת שלו – הוא 'מבין' את כולם וכך הוא כולל את כולם. ולגבי משה עצמו, הרי משה רבינו הוא נשמת הבל²¹, והגם שיש בדורו נשמות משרש קין, כמו קרח²², שלכאורה אינן חלק ממנו ממש, בכל זאת הוא 'מבין' בהם, אולי מתוך זכרון ונסיון של גלגולים קודמים...

"וילך... וידבר"

הפרשה פותחת במלים "וילך משה". לאיפה משה רבינו הולך? להסתלקות שלו, הוא הולך למות. כתוב בגמרא ש"האי עלמא דאזלינן מיניה כבי הילולא דמיא"²³, ומוסבר בחסידות²⁴ שמכח העולם הזה, "האי עלמא", אנחנו נעשים מהלכים – "ונתתי לך מְהֻלְכִים בין העמדים האלה"²⁵ – "אזלינן מיניה", מכחו. כל העולם הזה הוא "כבי הילולא", הולכים מתוך תודעה שמתקדמים לקראת ההסתלקות מהעולם.

מה עושים כשהולכים למות? צריכים לעשות תשובה – "שוב יום אחד לפני מיתתך"²⁶. אבל מה משה רבינו עושה? איך הוא עושה תשובה? הוא לא אומר "אשמנו, בגדנו", הוא לא עושה חשבון נפש – הוא הולך ומדבר, "וילך משה וידבר". כמו רב שגומר את

ב'ואביטה" נשא-שבועות) ובכ"ד.

ח שער הגלגולים הקדמה לג.

ט שם.

י עירובין נד, א.

יא מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ד"ה "להבין ענין הילולא דרשב"י" (עמ' תרסו). ראה חתן עם הכלה עמ' קו.

יב זכריה ג, ז.

יג אבות פ"ב מ"י.

של **תריג** מצות תורתנו הקדושה – מצות כתיבת ספר תורה, שנלמדת²³ מהפסוק "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת"²⁴. יחד עם ז מצות דרבנן (שכולן רמזות בתורה שבכתב, כנודע) יש **כתר** מצוות, והמצוה הזו משלימה את הכתר – מגיעים כאן לשלמות, עד עכשיו המצוות לא שלמות.

מאיפה באה המצוה הזו? מה הפסוק הקודם? "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא" – דווקא מתוך ההסתר הכפול, שאפילו ההסתר עצמו נסתר (כפי שהתבטא הרבי²⁵ גם על ההסתר-הגלות בימינו בארץ, חשך כפול ומכופל, שאפילו לא רואים שנמצאים בחשך-בגלות), מגיעה המצוה שמשלימה את התורה. חז"ל דורשים "אסתר מן התורה מנין? שנאמר 'ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא'²⁶". אסתר המלכה היא שאומרת "כתבנו לדורות"²⁷ – מתוך ההסתר מגיעה מצות הכתיבה.

"עליות ויחודים כמוך" – "דור דור ודורשיו"

נחזור לאגרת של הבעל שם טוב: הדבר הכי מפורסם מהאגרת הזו, שהבעל שם טוב שאל את המשיח "אימתי קאתי מר?" והוא השיב לו "לכשיפוצו מעינותיך חוצה". זו רק תחלת התשובה, התשובה המלאה היא

כג ספר המצוות, עשה יח.

כד דברים לא, יט.

כה ספר השיחות תנש"א ח"ב עמ' 761.

כו חולין קלט, ב.

כז מגלה ז, א.

האריז"ל אומר²⁸ שמי שלא בוכה בעשרת ימי תשובה אין נשמתו שלמה – לפחות דמעה אחת, בשביל לצאת ידי חובה... האריז"ל מדבר על עשרת ימי תשובה, אבל הבכי העיקרי הוא בראש השנה (בפרט בשמיעת קול התרועה, יבכה²⁹, לשון בכי), ושאר עשרת ימי תשובה הם התשלומין לראש השנה.

איך יודעים שראש השנה הוא עיקר הזמן של הבכיה? בהפטרת ראש השנה, ביום הראשון, קוראים את הפסוק הכי חשוב של בכי בתנ"ך – בחנה – "ותתפלל על הוי' ובכה תבכה"³⁰. חנה היתה

עקרה והיא בוכה על הענין הכי עצמי ועיקרי – על כך שאין לה ילדים (כפי שדובר גם אמש בשיעור הנשים³¹). זו הבכיה של ראש השנה אצל כל אחד – כל אחד הוא "עקרה". גם מי שיש לו ילדים בוכה שיש לו עוד משהו שטרם יצא לפועל, ילד שטרם נולד, וזהו משהו הכי עצמי ועיקרי שנוגע לשליחות שלו בחיים.

כתיבת התורה מתוך הסתר פנים

בפרשת השבוע נמצאת המצוה האחרונה

יט שעה"כ, הקדמה לדרושי ר"ה.

כ כתרומם אונקלוס על לשונות תרועה של ר"ה (ויקרא כג, כד; במדבר כט, א).

כא שמואל א, י. דברנו אמש על הסדר היורד של הביטויים "ותתפלל חנה על הוי' ובכה תבכה" (השייך לר"ה), "אז תתענג על הוי'" (השייך לשבת-שובה) ו"לפני הוי' תטהרו" (השייך ליו"ט). ורמז: "על הוי'" "על הוי'" "לפני הוי'" עולה **חש-מל-מל**. וכן, רק המלה "לפני" עולה הר"ת של שלשת הביטויים – **על-על-לפני**.

כב שיעור ליל שבת שובה לנשים – פורסם ב"ואביטה" שכותב ע"ט.

באמצעות גימטריאות. גימטריא מייחדת בין שני דברים באמצעות המספר. עושים גימטריאות פשוטות שכל אחד יכול לעשות כמותן, וכל אחד חייב לעשות, אם הוא רוצה שיבוא משיח...

מה עם העליות? איזה עליות אנחנו עושים? אנחנו הולכים לישון... כנראה יש בזה איזו עליה. אבל במה מתייחדות העליות של הבעל שם טוב? כתוב⁷ שהחידוש של הבעל שם טוב – שלא היה אפילו אצל משה רבינו – הוא שהיה "אין וועלט אויס וועלט", בתוך העולם ומחוץ לעולם בעת ובעונה אחת. הוא היה בשני עולמות ביחד. אצל משה רבינו היה "מן ההר אל העם"¹⁷, אבל הוא לא היה

למעלה ולמטה ביחד, והבעל שם טוב בקש וקבל יכולת לעשות עליות נשמה ולהיות בו-זמנית בעולם הזה, ולהשיב לשואלו דבר. מכח הבעל שם טוב אנחנו מחפשים עליות מהסגנון הזה, עם יכולת להיות בשני עולמות בו-זמנית.

כלל, אחד הדברים המיוחדים באגרת הזו של הבעל שם טוב הוא הערבוב שיש בה בין שני העולמות – עולם החיים ועולם המתים. מחד, הבעל שם טוב אומר שהוא רואה למעלה, בעולם הנשמות, לא רק נשמות נפטרים אלא גם נשמות חיים. מאידך, הבעל שם טוב אומר שראה רשעים רבים שעשו תשובה, ומשמע שם שיש נשמות שעושות תשובה גם אחרי ההסתלקות (על אף שבדרך כלל כתוב שתשובה שייכת רק לעולם הזה¹⁷). כפי

"לכשיפוצו מעינותיך חוצה, מה שהשגת ולמדתי אותך, ויוכלו גם המה לעשות עליות ויחודים כמוך". איך הבעל שם טוב הגיב? [הוא בכה]. כאן לא כתוב כך, אלא שהוא תמה מתי הדבר יוכל להיות, אבל במקום אחר¹⁸ כתוב שהוא בכה. הבעל שם טוב בכה, כי הוא רצה שהמשיח יבוא מיד, בדורו, ולא ידע איך יתכן שבדורו תלמידיו יגיעו למדרגה כזו שיוכלו לעשות עליות ויחודים כמוהו. אבל בשמים ידעו שהמשיח לא יבוא אז, ויש ירידת הדורות – ואף על פי כן יבוא דור שכולם יוכלו לעשות עליות ויחודים כמו הצדיק של הדור.

חז"ל אומרים שהקב"ה הראה למשה רבינו "דור דור ודורשיו"¹⁹, את כל מנהיגי

הדורות. "דור דור ודורשיו" אומר גם שהמנהיג הוא "דורש", הוא צריך להגיד הרבה דרשות – לדבר, כמו שאמרנו על "וילך משה וידבר" – אבל גם לשון דרישה. כל מנהיג דורש מהדור שלו לעשות עליות ויחודים "כמוני". איך אפשר לעשות "עליות ויחודים כמוני"? מהם בכלל עליות ויחודים?

יחודים ועליות היום – גימטריאות ופיצול אישיות

למה אנחנו לא עושים קלקולוס, מתמטיקה מסובכת, אלא רק גימטריאות פשוטות? כדי שכולם יוכלו לעשות כמונו. הסגנון צריך להתאים אפילו לכתה א, אפילו לראש הזה [הרב טפח על אחד המלמדים, שעוסק הרבה בגימטריאות]. גימטריא היא יחוד – האריז"ל עושה את היחודים שלו

ל ראה תו"ח סוף פרשת ויחי (רמט, ג) בשם שבחי הבעש"ט.
לא שמות י"ד.
לב ראה לדוגמה לקו"ת ואתחנן ט, ב.

כח תורת שלום עמ' 138 [מהדורה מתורגמת].
כט סנהדרין לח, ב; בראשית רבה כד, ב ובמדרשים רבים.

יחד. איך קוראים לכך היום? 'פיצול אישיות' (למעליותא)... כמו שדברנו לפני כמה חדשים (ופורסם לאחרונה ב"ואביטה"¹⁷). שמישהו לא לגמרי בעולם הזה, שהוא חי בעוד עולמות. היום כל הדור מתאפיין בזה – למגדול ועד קטן, למקטן ועד גדול.

לג שיעור י"ז אדר ע"ח. פורסם ב"ואביטה" כי תצא ע"ח.

שכבר אמרנו, זו אגרת של ראש השנה, שנקרא "יום הזכרון" – זהו יום להזכר בו בהרבה נשמות, של חיים וגם של מתים (יש כאן מעין אסמכתא למה שהרבי היה אומר "יזכור" גם בראש השנה), ולפי האגרת הזו יוצא שיש ענין בראש השנה להזכר גם ברשעים. בכל אופן, עליות לפי דרך הבעל שם טוב הן היכולת להיות בשני עולמות גם

בקיזור – תובנות ונקודות 'עבודה':

- לכל יהודי יש נקודה יחודית שאין אפילו בצדיק הדור.
- "נשמה כללית" היינו מי שיש לו 'חוש' והבנה ביחוד של כל יהודי.
- התשובה של משה רבינו לקראת הסתלקותו ("וילך") אינה חרטה ויודי אלא דיבור ("וידבר") – השלמת דבריו והנהגתו בעולם עד הרגע האחרון.
- לכל יהודי יש נקודה פנימית ועצמית שטרם התגלתה, ועליה בוכים בראש השנה.
- כתיבת התורה מגיעה דווקא מתוך הסתר פנים – אחרי "ואנכי הסתר אסתיר פני" באה מצות "ועתה כתבו לכם" ואחרי הסתר הפנים בדור אסתר נאמר "כתבוני לדורות".
- בדורנו כל יהודי יכול לעשות "עליות ויחודים כמוני" – כל אחד נמצא ב'פיצול אישיות' בין עולמות שונים, ביניהם הוא עולה ויורד, וכל אחד יכול לעשות יחודים פשוטים באמצעות גימטריאות.

"ולגר הגר בתוכם" אור החיים פרשת נצבים

קיצור מהלך השיעור

פרק א בשיעור שלפנינו הוא סיומו של שיעור ההכנה לסליחות, בו התייחס הרב לאור החיים על ראשית פרשת נצבים. בפרק מודגש חידושו של האור החיים, כי בברית הערבית של פרשת נצבים, הברית הנקראת לפני ראש השנה ומהווה הכנה לשנה החדשה – תופסים הגרים מקום נכבד, כאשר האחריות לקירובם וטיפוחם נמשכת גם לאחר שנתגירו. בשל קושי האחריות, והכשולן כשאין עומדים בה, נאמר "קשים גרים לישראל כספחת", וחלק מהסליחות והתשובה לקראת השנה החדשה צריך להיות ביחס לגרים. **פרק ב** של השיעור – שכתוב בסגנון שונה מרשימת השיעורים הרגילה – הוא בעצם התכתבות מרתקת עם גר שנכח בשיעור והעלה שאלות, ומתחדשים בו ענינים חשובים ביחס לקירוב הגרים, השלמתם את עם ישראל, מעלתם ועבודתם הפנימית.

א. הערבית על הגרים

הברית שלפני ראש השנה

התחלנו במנחה של שבת לקרוא בתורה פרשת נצבים. מאד מתאים לנו, אנחנו ב"ה פה צבור קדוש, הרבה יהודים כ"י, "אתם נצבים היום כְּלָכֶם לפני הוי' אלהיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם וּשְׂטָרִיכֶם כל איש ישראל. טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך מהטב עציך עד שֹׁאֵב מימין. לעברך בברית הוי' אלהיך ובאלתו אשר הוי' אלהיך כרת עמך היום". עד כאן שלשת הפסוקים הראשונים, "ראשון" של הפרשה.

כתוב שאת הפרשה הזו תמיד, בכל שנה, קוראים לפני ראש השנה – כי עבודת הכניסה לראש השנה היא שכולנו, כל עם ישראל, נהיה נצבים יחד לפני ה'. בשביל מה? "לעברך בברית", לקבל את הברית. עיקר הברית בתורה הוא ברית הנישואין – שנעבור בברית, שנבין שאנחנו הכלה של הקב"ה, "בברית הוי' אלהיך ובאלתו אשר הוי' "

נרשם ע"י איתיל גלעדי. לא מוגה. מוצש"ק כי תבוא ע"ט – אור הצפון, ת"א.
א ראה לקו"ת ריש פרשת נצבים.

אלהיך כרת עמך היום". חז"ל אומרים ש"היום" – שכתוב גם בהתחלה, "אתם נצבים היום", וגם בסוף, "כרת עמך היום" – היינו יום הדין הגדול של ראש השנה². המלה "היום" רומזת גם לביאת המשיח³. כשרבי יהושע בן לוי שאל את המשיח 'מתי אתה בא?' הוא ענה "היום" – יש ב"היום" בשורה של משיח, של גאולה.

יחוד "ועמך כלם" עם ה"צדיקים"

שני הפסוקים הראשונים מונים עשר דרגות בעם ישראל⁴. בפסוק הראשון לכאורה הכל גברים ובעיקר אנשים חשובים – "ראשיכם, שבטיכם [נשיאי השבטים], זקניכם [הזקנים-

ב פענח רזא ס"פ נצבים. מגלה עמוקות נצבים ד"ה "עשירי". עפ"י תרגום איוב ב, א. וראה זהר ח"ב לב, ב (וברמ"ז שם); ח"ג רלא, א.

ג ראה שיעור ז"ך ניסן ע"ט – אמונה ובטחון 23 (נדפס ב"ואביטה" שלח ע"ט) – ובפרט ביחס לפסוקנו בשיעור כ"ד אייר ע"ט – אמונה ובטחון 24 (ח"ב) בפסירת הנצח.

ד סנהדרין צח, א.

ה זהר ח"ב פב, א. ראה – לענין זה ולכללות האמור לקמן – גם שיעור כ"ג אלול ש"ז (נדפס ב"ואביטה" נצבים-ר"ה).

קבלת ערבות על כולם – כל אחד מקבל ערבות על כל מי שבידו להשפיע עליו. אף על פי שהוא לא כותב זאת בפירוש, בפנימיות גם המקבל ערב על המשפיע. בפשט המשפיע ערב על המקבל, אבל באמת כולנו ערבים – "כל ישראל ערבים זה לזה"¹. על כך נאמר "לעברך בברית" – ברית על הערבות בינינו. כתוב בחסידות² שערבות היא גם לשון ערב לחך – הכי טעים לכולנו כשיש ערבות בין הנשמות.

איך אומרים בעברית פשוטה ערבות? קבלת אחריות על הזולת. על פי פשט הפסוק הראשון אלו האנשים שחייבים לקבל אחריות, כל אחד על מי ש'תחת פיקודו' – "ראשיכם, שבטיכם, זקניכם, ושטריכם, כל איש ישראל" – כאשר כל אלה מקבלים אחריות גם על הנזכרים בפסוק השני. כעת הוספנו שגם למי שמוזכר בפסוק השני יש בבחינת אור חוזר, בנסתר, אחריות על אלה שמופיעים בפסוק הראשון. כמו שהאשה אחראית על בעלה, לא רק האישה אחראית על אשתו – דבר פשוט (ששייך במיוחד לדור של משיח, כאשר האישה והאשה "שיון בקומתן")³.

קבוץ ניצוצות הקדושה שבגוים

אנחנו מדברים הרבה⁴ על כך שבדורנו, בשביל להביא משיח, צריך לקבץ את כל הניצוצות הקדושים המפוזרים בעולם. אחת התופעות של קיבוץ הניצוצות היא לפעול שכל הגרים בפוטנציאל שישנם בעולם יתגיירו בפועל ויצטרפו לעם ישראל. לא רק שכל הגוים יהיו טובים, וישמרו שבע מצוות בני נח, אלא שיש המון ניצוצות – כמו שיש ניצוצות בשפת

השופטים], ושטריכם, כל איש ישראל" (גם "איש" בתורה מורה על חשיבות). הפסוק השני, לעומתו, מונה סוג אחר של יהודים – "טפכם, נשיכם, וגרך אשר בקרב מחניך, מחטב עציך עד שאב מימך", כולל את היהודים הכי פשוטים, 'יהודים של הבעל שם טוב'. כולם שוים, כולם צריכים לעבור יחד, ובלי כולם יחד אין ברית ואין כלום – אין ראש השנה.

בעל אור החיים הקדוש, אחד הפירושים החשובים ביותר על התורה, אומר דבר מאד פשוט: הוא מסביר שהפסוק הראשון הוא ה"צדיק עליון", הצדיק-המשפיע, ואילו הפסוק השני הוא ה"צדיק תחתון", והם צריכים להתחבר. ה"ראשיכם וגו'" צריכים להתחבר עם ה"טפכם וגו'", "ועמך כלם צדיקים", בלי החיבור אין כלום, בלי החיבור אנחנו לא שוים כלום – רק כשיש את המשפיע והמקבל ביחד אנחנו באמת שוים, וזוכים בדן.

חמשה משפיעים וחמשה מושפעים

האור החיים אומר עוד דבר: בסוף פרשת תבוא גם היתה ברית. אחרי התוכחה הארוכה ה' מסיים "אלה דברי הברית אשר צוה הוי' את משה לכרות את בני ישראל"⁵, ואחר כך מתחילה פרשת נצבים ובה עוד פעם יש ברית. מה ההבדל בין שתי הבריתות? הוא מסביר כך: בברית בסוף פרשת תבוא כל אחד אחראי על עצמו. אבל בברית של נצבים, שקוראים לפני ראש השנה, לכל אחד יש אחריות על הזולת – ערבות. לכן סיום הפרשה הזו הוא "הנסתרת להוי' אלהינו והנגלת לנו ולבנינו"⁶,

י ראה רש"י שם.

יא סנהדרין כז, ב.

יב סה"ש תש"א עמ' 144; אג"ק מוהרי"צ ח"א עמ' שפד ו-תפא (בשם אחד מגדולי החסידים).

יג ראה ע"ח של"ו (מיעוט הירח) פרקים א-ב.

יד משיעור כ"ד טבת ע"ה ואילך.

ו כפי שהוסבר באריכות בחלקו הראשון של השיעור – נדפס ב"ואביטה" נצבים-ר"ה.

ז ישעיה ט, כא.

ח דברים כח, טט.

ט דברים כט, כח.

בישעיהו, "כי ירחם הוי' את יעקב", שהקב"ה בסוף הגלות (עכשיו) ירחם עלינו, "ובחר עוד בישראל", יבחר בנו עוד פעם. היה הפסק, כמו שדברנו קודם שיש צדיק בהתחלה וצדיק בסוף – אבל יש הפסק באמצע. כתוב ש"ובחר עוד בישראל והניחם על אדמתם" – יחזיר אותנו לארץ, כמו שקרה במאה השנים האחרונות, וממשיך לקרות, כן ירבו יהודים שבאים לארץ ישראל – ומה התוצאה? "ונלוה הגר עליכם ונספחו על בית יעקב". נשמע אידיאלי, אבל דווקא מהפסוק הזה, מהמלה "ונספחו", דורשים חז"ל ש"קשים גרים לישראל

כספחת". לא הייתי מבין את הפסוק ככה בכלל, נשמע לי מאה אחוז טוב, ופתאום דורשים נספח לשון ספחת.

האור החיים כותב בהדגשה גדולה – היות שהפסוק השני בפרשה מונה את המושפעים שאנו ערבים להם – שאנחנו, עם ישראל, לא רק אחראים להאיר, להיות אור לגוים, אבוקה שתמשוך מעצמה הרבה

ניצוצות, אלא שגם אחרי שאותו אחד יתגייר אנחנו אחראים על ההמשך שלו. בכלל, זהו כלל גדול בחינוך – גם בנוגע לילדים ולתלמידים ולכל מושפע: יש מכתב בו כותב הרבי שמי שמתחיל להשפיע על מישהו, לחנך מישהו, צריך לדעת שהקשר הזה אף פעם לא נגמר – זהו תפקיד לכל החיים. כל תלמיד שלך הוא קשר נשמתי נצחי, על כל החיים (בזה ובבא).

כך בדיוק מה שכותב כאן בעל אור החיים. הוא כותב שגם אחרי שהגר מתגייר צריך להמשיך ללמד אותו – לטפח אותו כל הזמן. הוא אומר תוכחה, שלא עושים זאת טוב, ולכן – מכיון שאחרי שהתגייר הוא לא המשיך לקבל חינוך – הוא יכול לסור קצת מהדרך, וזו ה'ספחת'.

האנגלית או ברוסית ובכל שפה, וצריך לגאול אותם (לקשר אותם לשרשם בלשון הקדש ואף להבין מתוכם חידושים בתורה)¹⁰ – יש נשמות שצריך לגאול. חז"ל אומרים ש"לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים"¹¹ – בקבלה וחסידות מסבירים תמיד שהדבר כולל את כל בירור הניצוצות, אך מאמר חז"ל אינו יוצא מפשטו על גרים ממש. לא שאנחנו הולכים לגייר ביוזמתנו, אבל האור שלנו – אם היינו מאירים, לא חשוכים – משפיע בעצמו, כמו אבוקה שמושכת אליה ניצוצות בדרך ממילא.

בפנימיות גם המקבל ערב על המשפיע. בפשט המשפיע ערב על המקבל, אבל באמת כולנו ערבים

היום, שאנחנו ב"ה בארצנו, צריכים להיות מגדל-אור לכל העולם. מהו האור שלנו? האור של עם ישראל הוא תורה, ודווקא מה שנקרא "תורת משיח", תורה שמחה, "תורה חדשה מאתי תצא"¹². האור הזה, בלי שאומרים שצריך להתגייר, מושך ומעורר – המונים-המונים מוכנים, מחכים (במודע או שלא-במודע) להמשך ולהתחבר לעם ישראל.

האחריות הנמשכת לגרים

אלא מה? יש מאמר חז"ל קצת תמוה. מצד אחד, כתוב¹³ שמשיח לא יכול לבוא אם כל הגרים לא יתגיירו. מצד שני, כתוב ש"קשים גרים לישראל כספחת"¹⁴. מאיפה לומדים זאת? מפסוק שנשמע רק טוב – בתחלת פרק יד

טו כפי שדובר בחלקו הראשון של השיעור.

טז פסחים פז, ב. וראה שער הפסוקים פרשת שמות.

יז ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה ד, ט).

יח ראה פ"ח שער ר"ח חנוכה ופורים פ"ג; מחברת הקדש שער ר"ח.

יט יבמות מז, ב; קט, ב. קידושין ע, ב. נדה יג, ב.

של אהבת הגר. סימן שהאהבה כלפיו כפולה ומכופלת. בנוסף, אסור להונות אותו, אסור לצער אותו ולהזכיר לו מנין בא – אסור להכאיב לו. כל כך קשה להשמר שלא להונות ולאהוב אותו כפול מכל אחד, שעם ישראל לא עומדים בזה. זהו עוד פירוש לספחת – שאנחנו לא מסוגלים לעמוד בהתחייבות שלנו לאהוב אותו כפול ולדאוג מאד-מאד לא להכאיב לו ח'ו.

שוב, יש שבעה פירושים מובאים ברש"י ותוספות, שצריכים גם לעשות בהם סדר, שלא נעשה כרגע¹³. הפירוש הכי גבוה – הפירוש של הדעת¹² – הוא הפירוש שבוחר בעל אור החיים בפשיטות: הגר הוא יהודי מאה אחוז לכל דבר ואנחנו ערבים עליו, וחייבים להמשיך לעולם ועד את הקשר – להעלות אותו מעלה-מעלה, כל הזמן. אם הוא עושה משהו לא בסדר – זו הבעיה שלי.

סליחות על חוסר קבלת אחריות

עד כאן תוספת לגבי מה שאנחנו קוראים "המהפכה הרביעית". אנחנו פה בארץ ישראל, פעם ראשונה אחרי אלפיים שנה, ואמורים להיות אור לגוים – יש לנו אחריות חדשה כלפי אומות העולם. אם אנחנו מבינים זאת – יכול לחזק אותנו פנימה. התודעה שתפקידנו להאיר לכל העולם יכולה מאד לחזק את הציבור בארץ. שנרגיש קודם כל ערבות בינינו לבין עצמנו, וכל אחד שמקרבים נכנס מיד לברית הערבות. כנראה שעכשיו, כשמבקשים סליחה מה' על כל מה עשינו, בפרשת נצבים עיקר הסליחה – עיקר הבעיה – שלא היינו מספיק משפיעים, מספיק ערבים, לא מספיק לקחנו אחריות לא רק עצמנו אלא גם על הזולת, על כל מי שיש לנו השפעה עליו. כל אחד אחראי על

מי אשם? אתה אשם, אנחנו אשמים, כי אנחנו הערבים עליו, ושעל כן "קשים גרים לישראל כספחת". כך כותב האור החיים בפשטות, שאנחנו ערבים לגרים אחרי שהם מתגיירים.

פירושי הראשונים

"קשים גרים לישראל כספחת"

בעצם יש כמה פירושים בראשונים איך להסביר את מאמר חז"ל. האור החיים בוחר את הדעה הכי קיצונית, שאכן הערבות של עם ישראל כוללת את כל הגרים, כך פשוט אצלו, אבל ברש"י ובתוספות ההסבר לא פשוט. בדברי רש"י ותוספות במקומות השונים בהם מובא מאחז"ל זה יש שבעה פירושים שונים למשפט "קשים גרים לישראל כספחת". אחד מהם הוא שישראל ערבים לגרים (כאור החיים), אך רש"י¹⁴ ותוספות¹⁵ דוחים פירוש זה. רש"י¹⁶ לא מפרש שטעם "קשים כו" הוא בגלל ערבות, אלא שהם באים עם רושם של התרבות הזרה ממנה באו – והוא משפיע עלינו לא טוב, זהו הפשט של הספחת.

פירוש אחר, שמובא בתוספות (בכל המקומות), הוא שהגרים מתחתנים אתנו, מתערבים אתנו, והדבר פוגם ביחוס הטהור שלנו. כתוב שהשכינה שורה רק על "משפחות מיוחסות שבישראל"¹⁷ – ותערובת הגרים במשפחות המיוחסות היא הספחת.

עוד פירוש, המובא אף הוא בתוספות¹⁸, שה"ספחת" היא שיש לנו ריבוי אזהרות ומצוות כפולות ביחס לגרים – אהבת הגר ולא להונות את הגר. יש שתי מצוות אהבה בתורה – מצות אהבת ישראל ביחס ליהודי, ועוד מצוה מיוחדת

כ נדה ד"ה "כספחת".

כא יבמות וקידושין ד"ה "קשים גרים".

כב ביבמות ובנדה.

כג קידושין ע"ב.

כד ביבמות ובקידושין.

כה וראה בשיעור כ"ט ניסן ס"ד.

כו וראה סיום שיעור כ"ג אלול ש"ז.

הוי' וישמרך" ו"כי לכל העם בשגגה" עולה "יאר
הוי' פניך אליך ויחנך"^א!

ב. שו"ת בעקבות השיעור שיון האזרח והגר

[שאלה: ישבתי בשיעור והרגשתי שכנראה
קבלת הגרים כשונים ישאר רק בתורה ולא

יתממש במציאות. אם אומרים
ש"קשים גרים לישראל
כספחת" ושהם פוגמים ביחוס
של עם ישראל, מסתבר שכל
כמה שאני, כגר, אשתדל –
תמיד אשאר 'סוג ב'!]

לא הבנת טוב את השיעור.
הדגשנו שהפירוש העיקרי
הוא פירושו של בעל אור
החיים הקדוש (מי שראוי
היה להיות משיח, לו חשיבה
משיחית), ש"ספחת" היינו
מפני שאנחנו אחראים על
הגרים גם לאחר שמגיירים,

שאנחנו ערבים להם. זו פשוט אחריות כבדה
עבור היהודים, ולא תמיד הם עומדים בה. אף
על פי כן, הגרים מצד עצמם ברכה לעם ישראל,
ואי אפשר שתבוא הגאולה בלי כל הגרים. מה
עוד שהיו גרים רבים שדווקא הם היו גדולי
ישראל – יתרו, רות, נעמה, שמעיה, אבטליון,
אונקלוס הגר – ובני גרים כמו רבי עקיבא
ורבי מאיר שכל בית ישראל עומד עליהם, כמו
שמדגיש בעל אור החיים.

גם צווי התורה עלינו לאהוב את הגרים
כפול מלמד שדווקא ביחס אליהם עלינו להגיע
לאהבה טהורה ביותר שאינה תלויה בדבר.

ההפרש בין ישראל ל-גר הוא 338, הוי' פעמים אחד (הרבוץ
הכפול של אחד, דהיינו שה'כנף' היא אחד ברבוע).

ל במדבר ו, כד.
לא שם פסוק כה.

הרבה אנשים. האם לקחתי מספיק אחריות?
האם הרגשתי מספיק ערבות עם כל הנשמות
הקשורות אלי? זהו הווארט של הברית בפרשת
נצבים וזו ההכנה לראש השנה ולשנה טובה
ומתוקה שה' יחדש עלינו. שנזכה שה' יסלח
לנו, שאנחנו נסלח – 'סולחה' היא דו-צדדית,
שכל אחד יסלח לשני, כמו דוד ורעיה.

זו ההכנה לראש השנה
ולכך מגיעים גם בשיאם
של עשרת ימי תשובה, ביום
כיפור, בו אומרים "ונסלח
לכל עדת בני ישראל ולגר הגר
בתוכם כי לכל העם בשגגה"^ב.

מהפסוק רואים ש"העם" כולל
גם את "[עדת בני] ישראל"
וגם את ה"גר [הגר בתוכם]"^ב.
התכללות זו ממשכה לעם
ישראל ברכה מהכהנים,
המיוחסים ביותר בעם, והרמז:
ישראל-גר-עם^כ עולה "יברכך

כז במדבר טו, כו (פשט הפסוק אינו מדבר ביום כיפור, אלא
בפר העלם דבר של צבור, אבל אומרים אותו בפתיחת תפלות
יום כיפור).

כח ובפרשי נצבים רומז **עם** לשתי המדרגות האחרונות
בפסוק, אחרי "כל איש ישראל" ו"גרך אשר בקרב מחנךך" –
"חטב עצרך" ו"שאב מימך".

כט רק **ישראל-גר** (עיקר ה'זיווג' בתוך עם ישראל) עולה 744
(ג"פ **אברהם**, הגר הראשון, היהודי הראשון, שנקרא אף הוא
ישראל כדאימתא במדרש) העולה "**בצלמנו כדמותנו**" – נמצא
רמז שישיראל (מיוחס) הוא "בצלמנו" (של פרצוף ז"א, כמבואר
באר"י) ואילו הגר הוא "כדמותנו" (דומה לנו, פרצוף הנוקבא,
כמבואר שם; דוד המלך מרות הגירות דווקא, סוד בנין המלכות,
הנוקבא, משרש הגר), היינו סוד א-דם של אדם (כנודע), "אתם
[ישראל וגר יחד דווקא] קרויים אדם" (יבמות סא, א). **גר** משלים
את **כדמותנו** ל-729, **זך** ברבוע (**ט** בחזקתו, **ג** בחזקתו) ו"**קרע**
שט"ן (שם הגבורה בתוך שם **מב**, היינו גבורה שבהעלאת,
העלאת ניצוצות קדושים של גרים) והוא שוה "**לא תרצח**".

"**בצלמנו כדמותנו**" ע"ה עולה **אדם שת**, שני האנשים בהם
כתוב צלם ודמות. על לידת אדם את שם נאמר "ויולד בדמותו
כצלמו" (בראשית ה, ג), קודם "בדמותו", היינו שיחסית אדם
הוא ישראל ושם (שרש **משה**, ר"ת **משה שת הבל**, כנודע) הוא
גר (**שת גר** משלמים ל-903, משולש **מב**, ו-**אדם ישראל** הם
סוד **שופר** של ר"ה).

"ירחם הוי' את יעקב" בתפארת (מדת יעקב, שפנימיותה רחמים), "ובחר עוד" ביסוד (**עוד** עולה **יסוד**), "והניחם על אדמתם" במלכות (אדמה-ארץ), ושני הפעלים ביחס לגרים – "ונלוה... ונספחו" – כנגד נצח והוד (מפני שנאמר "הודי נהפך עלי למשחית"⁷⁷), לכן דרשו חז"ל "ונספחו" לשון ספחת).

פסוקי הגר בפרשת קדושים

הפסוקים העיקריים של הגר בתורה (שבהם מצוות ביחס לגר) מופיעים בפרשת קדושים: **"וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אתו. כאזרח מכם יהיה לכם הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים אני הוי' אלהיכם"**⁷⁸. יש בשלישיה כאן – גר, אזרח והוי' שעל שניהם בשוה – מבנה של הכנעה-הבדלה-המתקה (חש-מל-מל)⁷⁹: הגר מרגיש בעצמו כמו בעל תשובה⁸⁰, שפלות קיומית (הכנעה, 'אני ספחת'⁸¹), והשפלות היא המקשרת אותו לסוד המלכות בעם ישראל (דוד המלך, שאמר "והייתי שפל בעיני"⁸²), בא מרות המואביה דווקא⁸³); האזרח הוא ענין ההבדלה, היחוס המיוחד של משפחות מיוחסות בישראל; שם הוי' – "אני הוי' אלהיכם", השורה על שניהם כאחד ומייחד אותם – הוא ההמתקה, סוד הנישואין של האזרח והגר יחד, במתיקות יתרה. ובדרך רמז: יש בשני הפסוקים הוי' תבות

וכן, צווי התורה עלינו להזהר מאד מאד לא להונות את הגר, לא להכאיב לו – מפני שהוא מאד רגיש (כידוע לך!) – הוא סימן כמה שואפים לשויון אמיתי של "תורה אחת יהיה לאזרח ולגר הגר בתוכם"⁸⁴.

בהרבה מקומות התורה משווה בין האזרח לגר. והנה, **אזרח-גר** עולה **אחדות**, זו עיקר האחדות של התורה. בפשט, האזרח הוא מי שמאז היה קבוע בארץ והגר הוא מי שבא מחדש לגור בארץ. לפי זה, בפנימיות, היום בשיבת ציון כולנו גרים. והנה, כאשר מוסיפים **אחד**, 13, ל-**גר** מקבלים **אזרח** – כל **אזרח** הוא **גר אחד**. וכן, במלה אזרח – **אזר** עולה **הגר** וכן **רח** עולה **הגר**, היינו **"הגר הגר בתוכם"**.

רמזי "ונספחו על בית יעקב"

הסברנו שעל פי פשט, הפסוק ממנו חז"ל לומדים את ענין הספחת הוא כולו חיובי ביותר, פסוק של גאולה ושל קיבוץ גלויות ברחמים רבים: "כי ירחם הוי' את יעקב ובחר עוד בישראל והניחם על אדמתם ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב". יש בפסוק **חי** מלים ו-70 אותיות (כנגד 70 אומות העולם שכנגד 70 נפש יוצאי ירך יעקב). 70 הוא מספר מחומש (מספר חשמל), גם רומז ל"ימי שנותנו בהם שבעים שנה"⁸⁵ (אורך החיים, **חי** מלים כנ"ל).

חמשת הפעלים בפסוק – **ירחם**, **ובחר**, **והניחם**, **ונלוה**, **ונספחו** – עולים, 900, 30 ברבוע (סוד הלב היהודי)⁸⁶. ובהקבלתם לספירות:

לב שמות יב, מט.

לג תהלים צ, י.

לד שאר תבות הפסוק עולות 2904 = 6 פעמים 484, 22 ברבוע. כל הפסוק = 3804 = 12 פעמים 317 – זה פעמים **אברהם אבינו** שעולה **שיבה** (שנאמרה לראשונה באברהם אבינו), ועם **ש** ימנית היינו לשון **שיבה**, שיבת ציון. וראה בפנים – בפסקה הבאה – על סמיכות מצוות הגרים בפרשת קדושים לפסוק "מפני שיבה תקום!"

לה דינאלי, ח.

לו ויקרא יט, לג-לד.

לז כש"ט (קה"ח) כח, ובכ"ד.

לח שאליאב דאמת שמקומו מעל למקום צדיקים גמורים (ברכות לד, ב).

לט ורמז: **אני ספחת** עולה ג"פ **גר**, דהיינו **גר** פנים ואחור – **ג גר גר**.

מ שמואל-ב, ו, כב.

מא דוד הוא הדמות הכי אהובה בעם ישראל, על אף כל ה'חסרונות' שלו לפי פשט הכתובים, הוא "נעים זמרת ישראל" (שמואל-ב כג, א) – מאד ראוי לגרים לכתוב ולשיר שירים.

"שמע בקלה"^{מח} אותיות, והוא הוא הערך הממוצע של ד אותיות **ספחת!**
ארבע הדמויות כאן – שיבה, זקן, אזרת, גר – מכוונים כנגד אותיות י-ה-ו-ה, ודוק.

אחריות הגרים

ועוד הסברנו שעל פי פשט (כמבואר באור החיים), ישראל ערבים ואחראים על הגרים, אך בפנימיות (בסוד אור חוזר שחוזר לקדמותו (ממש) הגרים אחראים על ישראל!
בקיצור, יש לך אחריות גדולה – בשמחה ובהצלחה! שנה טובה ומתוקה!

הכנעת הגר – יסוד עם ישראל

[שאלה: לאור כל זאת, מדוע הרמב"ם כותב^ט שגר לא יכול להיות מלך (או להתמנות מיניו אחר על הצבור)?]
כמו שכתבנו, בעבודה הפנימית של הנפש גר היינו הכנעה, בחינת "חש", ודווקא הוא יסוד הכל. לא יכול להיות "מל-מל" בלי ה"חש" בתחלה. לכן גם אברהם אבינו הוא גר דווקא – זו התחלת עם ישראל ו"הכל הולך אחר הפתיחה".

דווקא משום שהגר לא יכול להיות מלך הצאצא שלו הוא-הוא המלך – "דוד מלך ישראל חי וקים"^י (בן רות המואביה, כנ"ל). והוא מלך משום שיש לו "קופה של שרצים [אי-יחוס] תלויה לו מאחוריו"^{יא}.

מח בראשית כא, יב (וראה אוה"ת חיי שרה קיט, בכישרה אמנו היא המבררת בין הגרים הטובים לבין הגרים הקשים לישראל).
מט הלכות מלכים פ"א ה"ד.
נ ר"ה כה, א.
נא ראה יומא כב, ב.

(ח ו-חי) ו"סוד הוי"^{יב} אותיות, והגימטריא שלהם היא 5615 שעם הכולל עולה הוי פעמים **אזרח**^{יג}. כלומר, הערך הממוצע של כל תבה בפסוקי מצוות הגרים הוא **אזרח** – סימן מובהק שהגר הוא-הוא אזרח ממש (ומה שכתוב "כאזרח", ב-כ הדמיון, היינו רמז שצריך להוסיף את הכולל)!

הסמיכות ל"מפני שיבה תקום"

והנה, הפסוק הקודם הוא "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן"^{יד}, וצריך להבין את הסמיכות^{טז}: התורה רומזת שהגר יכול להיות זקן, "זה שקנה חכמה"^{טז}, זקן יושב בישיבה ומלמד תורה לעם ישראל (כשמעיה ואבטליון וכו' כנ"ל). יש כאן גם רמז ששרש הגר הוא בדעת (כנ"ל), וכל הגרים שייכים למשה רבינו (כללות הדעת של נשמות ישראל^{יז}), עיקר הערב והאחראי עליהם (הם ניצוצות שלו – כל הגרים הנם ניצוצות של הרבי שבדור דווקא).

והנה, בשלשת הפסוקים יש 137 (**קבלה**,

מב תהלים כה, יד.

מג אותו מספר (5616) עולה גם "ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם" (בראשית א, כז) כאשר מחשיבים את ה-ם סתומה (החוזרת חמש פעמים בפסוק) במספר גדול דמנצפ"ך (בו היא עולה 600, העולה גם גר בהכאת אותיות – ג פעמים ר – סוד פר-שך, תר אותיות ד-ק צירופי אלקים). זכר ונקבה היינו צלם ודמות, דהיינו ישראל גר, כנ"ל בהערה כט.

מד ויקרא יט, לב.

מה בדרך רמז: ועוד **אזרח גר** משלמים ל-576, 24 ברבוע, סוד **אמונה-דעת** וכן **יסוד-מלכות**.

מו ספרא עה"פ ובכ"ד (וראה קידושין לב, ב ורש"י שם ד"ה "אין זקן").

מז וראה תניא פמ"ב.

מעלת הגרים על המיוחסים

האי-יחוס של הגר הוא מעולם התהו¹¹ (יחוס היינו עולם התיקון, כלים רחבים אך אורות מועטים), אורות מרובים (ללא כלים מפותחים). דווקא בנישואי בעז ורות, הגם שלכאורה אין כאן משפחה מיוחסת בישראל, שרתה השכינה (שהרי "אין כלל שאין בו יוצא מן הכלל", והגר צדק האמיתי הוא הוא היוצא מן הכלל למעליותא ביחס לכל ישראל, כמו שנותנים לתלמיד המוצלח ביותר ציון - 'יוצא מן הכלל'!).

כתוב שה' אוהב את הגרים¹² (במדה

נב בקבלה גר (ג"ר) היינו ר"ת ג ראשונות, משרש תהו-בהו-חשך שקדם לתיקון. כלומר, סוד הגרים מתהו (העולה ג"פ – ממוצע כל אות – 137, וכנ"ל שממוצע כל אות בספחת הוא 137, והוא מנין האותיות בשלשת פסוקי פרשת קדושים), וכמבואר בלקוטי תורה קדושים בסוד שלש שנות ערלה, עד שמגיעים לשנה הרביעית והחמישית – דווקא מהגרים מגיעים למדרגה החמישית-משיחית, וד"ל.

נג ראה דברים י, יח.

מסוימת יותר מהמיוחסים) – בלשון החסידים, את הגעווארענער יותר מאשר הגעבארענער – וזאת מפני שה' ברא את העולם כדי שיוכל להיות גר בארץ (לא לו!) והוא סוד "דירה בתחתונים"¹³ (לפני שה' ברא את העולם הוא היה אזרח, אך הוא רצה להיות גר דווקא). ועוד, ידוע אצלנו (בסוד שלש העליות שבינו לבניה – "לו, עזר, כנגדו"¹⁴) שיש קומות בקשר האיש והאשה, יחס-יחד-אחד¹⁵: יחוס הוא רק יחס, אך למעלה ממנו יש יחד ("יחד שבטי ישראל"¹⁶) ועוד יותר למעלה, בעצמות, יש "אחד האמת"¹⁷ ("כאזרח כגר" ממש, מצד "אני הוי' אלהיכם", כנ"ל).

נד תנחומא נשא טז.

נה בראשית ב, יח. ראה באורך הקדמת שכניה ביניהם הערה א.

נו יין משמח ח"ד שער ראשון.

נד דברים לג, ה.

נח ראה תניא פל"ה בהגהה.

בקיצור – תובנות ונקודות 'עבודה':

- בעם ישראל קיימת ערבות הדדית הכרחית בין המשפיעים והמקבלים – "ועמך כלם צדיקים".
- גיור גרים הוא זכות ואף הכרח בשביל להביא את הגאולה, והגרים נכללים בערבות של עם ישראל (לדעת בעל אוה"ח הק'). עם זאת, גיור גרים כולל אחריות כבדה על המשך הטיפוח שלהם – עלינו לעמוד באחריות זו (ואם לא – נדרשת מאתנו תשובה ובקשת סליחה).
- התורה שואפת לשיוון בין האזרח והגר, כשבעצם – בפרט בימינו – כל אזרח הוא גם גר. גם הקב"ה עצמו היה 'אזרח' וברא את העולם כדי להיות בו 'גר'.
- עבודת הגר היא הכנעה – הבסיס ההכרחי להבדלה של האזרח ולהמתקה בהשראת "אני הוי' אלהיכם" על הגר ועל האזרח כאחד.
- מכח עבודת ההכנעה של הגר נבנית המלכות בעם ישראל.

לבקוע את ההסתר

מעין גנים – נקודה חסידית' בפרשת וילך

"ואנכי הסתר אסתיר פני"

והנה, אחר "והסתרתי פני מהם" נאמר שוב "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא". ידועים דברי הבעש"ט¹ ש"הסתר אסתיר" היינו הסתר בתוך הסתר, מצב בו עצם ההסתרה נסתרת מתודעת האדם. אז אין הוא מודע לחשך ולהעלם וממילא אינו שואף לאור – אדם שלא מודע לחטאיו וחושב עצמו לצדיק איננו נכנע בפני ה' ולא זוכה לעשות תשובה.

בפסוק מודגש שהסתרה כפולה ועצומה זו מתחוללת רק בכח עצמות ה' ממש – "ואנכי הסתר אסתיר" – כל הסתרה גלויה היא אור אלקי מסוים (גילוי ה' כנסתר הוא כגילוי מאחוריו, מפן מסוים שלו), אך הסתרה מוחלטת היא רק בכח עצמות ה' ממש, שאין ממנה כל גילוי פרטי. אכן, כדברי רבי בונים, הבעיה היא שבני האדם לא מודעים לנוכחות ה' בהסתר – שהם הופכים את גילוי ה' כנסתר להסתר גמור (בו אף ההסתרה נסתרת) – ובוודאי שאינם מודעים לכך שהסתרת ההסתר היא בעצם גילוי העצמות ממש.

לחשוף את ה' כנסתר

עוד ד דרשות מובאות בשם הבעש"ט² על הפסוק "ואנכי הסתר אסתיר", כולן מלמדות כיצד לצאת מהסתרה כפולה זו, ואיך להתמודד נכון עם כל הסתר על יסוד הכרת ה' הנסתר בתוכו – כל דרשה מדריכה מפן אחר

הסתר פני ה'

בפרשתנו נאמר שהגלות שיעבור ישראל "ביום ההוא" היא הסתר פני ה' – "ההוא" היינו נסתר (בניגוד ל"זה" – נוכח) – "וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתי פני מהם והיה לאכלל... ואמר על כי אין אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה"³. מורנו הבעל שם טוב⁴ נתן משל להסתרת פני ה' לפני "והיה לאכלל ומצאָהו רעות רבות וצרות":

משל למלך שציוה להכות ולייסר את בנו על שסרה, וכל זמן שהמלך השגיח והביט בבנו היה העבד מתיירא להכות ולייסר את בנו של המלך לפני המלך, גם שציוה המלך. מה עשה המלך? הסתיר פניו מלהשגיח ולהביט בבנו, ואז היה העבד מייסר ומכה את בנו עד שעשה תשובה וצעק אל אביו.

על יסוד משל זה הסביר רבי בונים מפשיסחא' כי גם במצב של הסתר פנים, "מצאוני הרעות האלה" בא רק בעקבות "ואמר על כי אין אלהי בקרבי" – רק כשישראל אומרים שה' אינו בקרבם, ואינם מכירים בנוכחותו (שבהסתר פנים) מוצאות אותם הרעות. אמירת ישראל שה' אינו בקרבם איננה וידוי המדרבן לתשובה, אלא קביעת יאוש והתרשלות מחיפוש ה' המסתיר פניו, ואילו הכרה בנוכחות ה' ומציאתו (גם אם כמסתיר פנים) מונעת את פגיעת הרע בישראל.

ד בעש"ט עה"ת וילך ד. ראה כש"ט כה וקפד (וראה באריכות בלקו"מ נו).

ה בעש"ט עה"ת וילך ה-ו (ובמקור מים חיים), יא, יב, ומקור מים חיים הערה ד לאות ז.

מהתוודעות ח"י אלול ה'תש"ס. נרשם ע"י איתיאל גלעדי.

א דברים לא, יז.

ב בעש"ט עה"ת וילך ב.

ג ראה קול מבשר עה"פ.

ובסגנון שונה:

א. לפני תקיעת שופר סיפר הבעש"ט משל על מלך שהסתתר אחר חומות רבות וביניהן שם חילים ומפחידים שמחד הפחידו כל מי שניסה לעבור ולאיך פיתוהו להישאר במקום אליו הגיע ולקבל בו הנאות גשמיות ורוחניות. רק בן המלך התעקש – לא נבהל ולא התפתה ממאומה – ובמסירות נפש צלח את כל המניעות עד שבא אל אביו. כשהגיע הבן הוא נפל בוכה לפני אביו ושאל: כיצד יתכן, אבי האהוב, שכל כך הסתרת את פניך ממני והקשית על התקרבותי אליך? אז הקים האב את בנו והורה לו להסתובב לאחור ולראות שמעולם לא היתה כל מניעה והכל אור אלקי פשוט, וכל המניעות המדומות נועדו להראות את דבקות הבן באביו המלך. כך, ה' אינו מסתתר באמת מישראל, שהרי הוא כל חיותם, אלא רק חושף על ידי הסתר מדומה (המסתיר לגוים) את זיקתם העצמית אליו.

ב. כשהסתרת ה' נסתרת מהאדם, ואין הוא מאמין שה' נסתר בקשייו וגנוז בהם טוב, הוא נידון ב"דינא קשיא" – הדין קשה ובלתי נסבל עבורו. אך כשהאדם מאמין שה' בורא את המציאות כרגע (כולל גם המציאות הנפשית בה שרוי האדם), וגם ברע גונו ה' טוב – על אף שהדבר אינו גלוי והוא בגדר אמונה במציאות נסתרת בלבד – נמתק הדין והופך ל"דינא רפיא". ניתן לקבל את הדין באהבה ושמחה תוך בטחון שה' מבריא ומרפא את המציאות באמצעותו.

ג. כשאובי האדם מצרים לו עליו להתבונן ש"נה אביך הוי"י", שבתוך אוביו גנוז ניצוץ משם הוי" (שם הרחמים). במודעות לה' המסתיר פניו באובי "יתפרדו כל פעלי און" והאובי מנוצח (המצוקה הנובעת מהסתרת ההסתר נמתקת במודעות שה' מסתתר באובי,

על אף שבגלוי יש הסתר ועדיין זה אובי).
ד. בעומק יותר הסביר הבעש"ט כיצד למוטט גם את שרש האובי – שרש הרע והקליפה, המלאך **סמאל**. כשמתבוננים בכך שכל התהוות הקליפה היא בחיות אלקית, כשמתגברים על הסתרת ההסתר ויודעים **שאלופו** של עולם מסתתר בכל פרט בצרה (בסוד "אמר אויב ארדף אשיג אחלק שלל") מוציאים מהיצר הרע ומלאך המות את הצד הרע שבו, את הכח לקטרג ולהמית המתבטא באות **מ**, ונותר ממנו השם הקדוש **סאל**. אם כן, כדי להכניע את שרש הקליפה ולחשוף בה את הטוב יש לכוון בשם **סאל**, היוצא מהפסוק "**פותח את ידך**" – סופי התבות **חתך** הן **סאל** באתב"ש (ו-**סאל** עולה כמנין ראשי התבות **פאי**)¹.

ה גבורות

כח הסתרת האלקות הוא הגבורה, שענינה צמצום והסתר אלקות. אכן, כפי שהוסבר הצמצום וההסתר קיים בתודעת האדם – בכח הדעת שלו – המתחלקת למודעות לאור אלקי ("עיטרא דחסדים" שבדעת) ולמודעות להסתר האור הזה ("עיטרא דגבורות" שבדעת).

אם כן, הגבורה הגורמת להסתר האלקות מהאדם היא צד הגבורות שבדעתו. הגבורה שבדעת מתחלקת ל-ה גבורות, המתפשטות ב-ה מדות הלב (חסד-גבורה-תפארת-נצח-הוד). פרור הגבורה ל-ה הוא ראשית המתקתה, וחמשת הפירושים המלמדים להתמודד עם ההסתר מקבילים ל-ה הגבורות:

הפירוש הידוע, שהסתרת ההסתר היא שיא הצמצום הנפעל בכח העצמות, מקביל להתפשטות מהדעת לגבורה שבלב – זו תכלית חוית ההסתר (וכן גבורה היא הספירה

1 שמות טו, ט.

2 תהלים קמה, טז.

3 פע"ח שער הזמירות פ"ה.

4 תהלים צב, י.

גבורה**חסד**

הטוב שברע (שם סאל) הסתרת ההסתר

תפארת

ההסתרה חושפת את מעלת ישראל כבנים

הוד**נצח**

"כי הנה איביך ה'" מ"דינא קשיא"

"ל"דינא רפיא"

"דרשו הוי' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב"

פרשת "וילך" נקראת תמיד בסמוך לעשרת ימי תשובה, והדברים קשורים הדוקות: חשיפת ה' כמסתיר פניו, בשחרור מהסתרת ההסתר גופו, אינה רק דרך להתמודדות עם עוצמת המשבר בהמעטת ההסתר – גילוי ה' כנסתר גורם קירוב מיוחד. על עשי"ת דרשו חז"ל "קראוהו בהיותו קרוב"¹, ובחסידות מוסבר שאז ה' "קרוב אלא שנתרחק ונסתר ממנו"². במשך כל השנה ה' נסתר לגמרי (בבחינת "הסתר אסתיר"), ובאלול הוא מתגלה לחלוטין – "המלך בשדה"³.

אכן, מראש השנה נכנס המלך לארמונו ונסתר בו, ודווקא ההסתרות בארמון גורמת לקירוב ישראל בעשי"ת:

כמו למשל בן שהוא אצל אביו בביתו אלא שהאב מסתיר פניו ממנו בכדי שבנו יתן אל לבו האהבה ויתגלה אהבתו ביתר שאת, וכאשר יכיר הבן שהאב הוא בכאן ומסתיר פניו ממנו אזי בודאי תגדל אהבתו... וזהו שאומרים אבינו מלכנו בעשי"ת שהוא בחינת התגלות האהבה בבחינת צעק לבס אבא אבא.

יח ישעיה נה, ו.

יט לקו"ת תבוא מ, ד (ומשמ גם המצוטט לקמן, וראה שם בכללות הדרוש).

כ שם ראה לב, ב.

היחידה המשמשת שם לעצמותו יתברך, כמו בבטוי "מפי הגבורה").

משל המלך (פירוש א) מכוון לגבורה המתפשטת לתפארת – ההסתרה חושפת את "תפארת ישראל"⁴ ומעלתם כבני ה', והיא בעצם גדושה רחמים (פנימיות התפארת). התקשרות לרחמי ה' היא הנותנת כח לעבור את כל מסכי ההסתר⁵.

פירוש ב מקביל לגבורה המתפשטת להוד – זהו כח הו'דיה כנה בנוכחות ה' גם כשאינה נראית באופן גלוי. בכללות נאמר ש"בנין המלכות מהגבורות"⁶, סוד "דינא דמלכותא דינא"⁷. אכן, בראשיתה נבנית המלכות מ"דינא קשיא", מעצם ההסתר הכפול של ספירת הגבורה, אך כשנמתק דין זה עולה המלכות ל"דינא רפיא" של ספירת ההוד (ענף הגבורה) בסוד "איהי בהוד"⁸.

סוד "כי הנה איביך הוי'" (פירוש ג) מקביל לגבורה המתפשטת לנצח – כח הנצחון על האויב.

סוד שם סאל (פירוש ד) מכוון לגבורה המתפשטת לחסד – זו תשובה מתוך תודעה ש"סוף אדם למות"⁹. אז מקיים האדם "פותח את ידך" וגומל חסד עם אביונים, שהרי אין חפץ למת בכל ממונו (ו"פזר נתן לאביונים"¹⁰ הוא תיקון לאדם שנפל).

ולסיכום:

י מכות כד, א.

יא איכה ב, א.

יב המודע ל"אנכי ארד עמך מצרימה" (סוד "ואנכי הסתר אסתיר") זוכה ל"אנכי אעלך גם עלה" (כנאמר ליעקב, שמדתו תפארת. בראשית מו, ד), ובכח "ואציעה שאול הנך" עולה מההסתר.

יג ע"ח שכ"ה דרוש ב; של"ד; טעמי המצות פרשת בהעלתך; סדור עם דא"ח ד"ה "ברוך מרחם על הארץ".

יד ב"ק קיג, א.

טו ע"ח שער הכללים פ"א, ובכ"ד.

טז ברכות יז, א. לקומ"א ריג.

יז תהלים קיב, ט. לקומ"א רא.

המהפכה השנייה (3)

ליטול שכר או לקבל שכר

בשנים האחרונות, הרב מלמד על ארבע 'מהפכות' גדולות בהלכות תלמוד תורה: כתיבת התורה שבעל פה, נטילת שכר על לימוד תורה, לימוד תורה לנשים ולימוד תורה לאומות העולם, כאשר היום אנו נמצאים בעיצומה של המהפכה השלישית ובראשיתה של המהפכה הרביעית

המציאות שהוא יוצא נגדה: "והעלימו בני אדם עיניהם מזו הלשון הגלויה [לשון המשנה על העושה את התורה קרדום] והשליכוה אחרי גיוס... והטילו להם חוקים על היחידים ועל הקהלות ועשו את המינויים התוריים לחוק מכסים [מִקְסָ בלשון רבים] והביאו בני אדם לסבור שטות גמורה שזה צריך ומחויב לעזור לחכמים ולתלמידים ולאנשים העוסקים בתורה ותורתן אומנותן. וכל זה טעות! אין בתורה מה שיאמת אותן, ולא רגל שישען עליה בשום פנים". מצד אחד, קצפו יוצא בעיקר על כך שהופכים זאת לדבר מחויב, מכריחים את האנשים לתת כמו במצות צדקה (כמו ש"כופים על הצדקה"). אכן, מכללות דבריו שם ברור שגם כאשר נותנים לחכם ברצון הדבר אסור (כמו שהוא מדגיש למשל שאילו חז"ל היו מסכימים לקבל היו ודאי נותנים להם ברצון, אלא שהם לא הסכימו לקבל), אלא שהרמב"ם מדגיש את החומרה המיוחדת (של חילול השם ועשיית התורה פלסטר) בכך שעוד מעיזים לדרוש ולכפות על כך.

ובהלכותיו הרמב"ם 'מתאפק' (כדרכו בהלכה שנוקט בלשון זהב מדויקת) וכותב באופן כללי "ויתפרנס מן הצדקה" – ופשוט שכולל בזה לא רק מי שדורש מאחרים שיתנו לו (שזה ודאי חילול השם לדעתו, אלא שאינו מדבר על מציאות זו ביחוד), אלא גם

אנו ממשיכים לדון בדברי הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה פרק ג: "[י] כל המשיים על לבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה ויתפרנס מן הצדקה, הרי זה חלל את השם ובזה את התורה וכבה מאור הדת וגרם רעה לעצמו ונטל חייו מן העולם הבא. לפי שאסור ליהנות מדברי תורה בעולם הזה. אמרו חכמים כל הנהנה מדברי תורה נטל חייו מן העולם. ועוד צוו ואמרו אל תעשה עטרה להתגדל בהן ולא קרדום לחפור בהן. ועוד צוו ואמרו אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות, וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה וגוררת עון. וסוף אדם זה שיהא מלסטם את הבריות. [יא] מעלה גדולה היא למי שהוא מתפרנס ממעשה ידיו, ומדת חסידים הראשונים היא, ובזה זוכה לכל כבוד וטובה שבעולם הזה ולעולם הבא שנאמר 'גיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא שכולו טוב'."

מי שדורש מאחרים ומי שאחרים נותנים לו

יש לדון האם הרמב"ם מחלק בין מי שעוסק בתורה ודורש מאחרים לתת לו למי שאחרים נותנים לו מרצונם הטוב עבור עיסוקו בתורה (וכן עבור שמלמד ומורה והוראה וכדו').

הנה כך מתאר הרמב"ם בפיה"מ את

שם [בפיה"מ] בפ"ד אלא שהוא גינה אותם שהם בעצמם קבעו להם חוקים על יחידים ועל קהלות והם בעצמם בקשו ממון ע"ש אבל אם הציבור קבלו עליהם חכם פלוני שישלמו לו כך וכך שכירות וכך וכך הכנסה וודאי דגם לדעתו היתר גמור הוא". לדרך זו יש להוסיף שלפעמים הנותן לחכם עושה זאת לכבוד עצמו ולהנאתו, כמו שכתוב בהלכה שהנותן מתנה לאדם חשוב הדבר נחשב הנאה לנותן¹, ואם כן אפשר להתיר במציאות כזאת שאז החכם אינו בגדר נהנה ומקבל אלא בגדר נותן, וכן יובא לקמן מהבן איש חי.

יששכר וזבולון לדעת הרמב"ם

אכן, בדעת הרמב"ם עצמו הדבר אינו ברור כלל. מדבריו בפיה"מ נראה בפשטות שגם כאשר נותנים ברצון הדבר אסור. שכן כתב שחכמי ישראל (הנביאים, התנאים והאמוראים) לא היו מוכנים לקבל ממון ודחקו עצמם להתפרנס ממלאכתם, ומשמע שגם מה שהיו רוצים לתת להם במיוחד לא רצו לקבל כלל.

מכל מקום, כיון שבהלכה הרמב"ם מדגיש "ויתפרנס מן הצדקה" נראה שהמציאות הפשוטה שהוא שולל היא ליטול מקופה כללית של הציבור הנותנים לצורך צדקה בסתם, אבל כשאדם מסוים נותן, בפירוש ובמיוחד, ללומד תורה כדי שישב באין מפריע על התורה (וזכות הלימוד תעלה לשניהם), אפשר שהדבר מותר, אלא שמדת החסידיים אינה כן.

כלומר, אפשר לומר שנתניה מפורשת לתלמיד חכם כדי שיעסוק בתורה, היא סוג של שותפות ואינה נכנסת בכלל האיסור. המקור לשותפות מעין זו הוא בדברי הגמרא

כאשר נותנים לו ברצון והוא "משים על לבו" בתמימות שהדבר ראוי ונכון. אך מכל מקום, נראה שלקבל מתנות אינו חמור כל כך, שאין זה קופה של צדקה ולא מגבית שנותנים לו באופן קבוע (וראה עוד לקמן בנוגע למתנות). אמנם בעל אור החיים, בספרו ראשון לציון², רצה לומר שהרמב"ם מחלק בזה: "דייק הרמב"ם ז"ל דכל זה לא מיירי אלא במי שהוא מטיל פרנסתו על הזולת שיושב ולומד ובהכרח על הצבור לפרנסו אבל אם הצבור או היחיד מבקשים ממנו ללמוד בעדם או לזכות [כמו הסכם יששכר וזבולון שיבואר לקמן, שאחד מבקש מחבירו ללמוד לזכותו] לאו איסורא עביד". בדברי אור-החיים מדויק שישנם שלשה מצבים: א. אדם המכריח את הציבור לפרנסו (כמציאות שמובאת בפיה"מ), שזה ודאי אסור לרמב"ם. ב. מצב אמצעי (מצוי): אדם החושב שכיון שהוא לומד (ורוצה לזכות בכתר תורה) ראוי שאחרים יפרנסוהו, והוא מצפה לחסדיהם (אבל לא שפנו אליו ובקשו ממנו לקבל מהם). ומסתבר שגם בזה יש איסור וחילול השם לדעת הרמב"ם. ג. מי שאחרים "מבקשים ממנו" (כלשון אוה"ח) שילמד תורה והם יתנו לו, שזה מותר לדעתו, ונחשב מתנה ולא צדקה. וסובר אור החיים שזה דבר מותר לכתחילה (אע"פ שאדם זה אינו מקיים את המעלה של קידוש השם שכותב הרמב"ם בהלכה י"א).

וכן בערוך השולחן³ כתב כיוצא בזה בדעת הרמב"ם "וכן אם הציבור אין רצונם ואין כבודם שהחכם יעסוק במלאכה או במסחר, וודאי שמוותר לו לקבל מהציבור בכדי שיהיה לו במה להחיות נפשו... ובוודאי גם בימיו [של הרמב"ם] היו רבנים המתפרנסים מן הציבור כמ"ש בעצמו

ב על השולחן ערוך יורה דעה סי' רמו.

ג יו"ד רמו, טל.

ד כמבואר בקידושין ז, א.

ממון לאדם יעשה בו סחורה בבחירתו אם ירצה" (כמו שיובא לקמן). מלבד זאת, ממעשה הרמב"ם עם אחיו ודאי אין הוכחה, כיון שיש לחלק בין סתם אדם לקרובי משפחה, שהרי הדבר ברור שאב מפרנס את בנו, כפי שיבואר עוד לקמן, ודאי שגם בן גדול העומד ברשות עצמו יכול להמשיך ולהיות ניזון מהאב (אם האב חפץ בכך) והוא הדין באח המפרנס את אחיו. ועדיין צריך עיון בדעת הרמב"ם בזה.

ועוד לגבי יששכר וזבלון: לדעת הרמב"ם יש לומר בדרך דרוש שבאמת יש גריעותא ביששכר שהתפרנס מזבלון. יששכר כתיב בשתי אותיות שי"ן וקרי בשי"ן אחת – שי"ן אחת נגרעה ממנו כשלא התפרנס ממעשה ידיו. **יששכר** מלשון שכר ("נתן אלהים שכר"), אותיות **יש שכר**, שכר כפול (שי"ן כפולה) בעולם הזה ובעולם הבא, אבל כיון שנהנה מדברי תורה בעולם הזה נגרע משכרו בעולם הבא ונותר עם שי"ן אחת.

וברמז: **יששכר זבלון** = 925, מספר השראה, ואילו **ישכר זבלון** = 625, מספר מרובע. מספר השראה שייך לספירת הכתר (השורה מעל המודעות), ומספר מרובע הוא בסוד ההתלבשות מחכמה ומטה. אם יששכר היה עצמאי הוא היה זוכה ל"כתר תורה" בשלמות, וכעת זכה רק לחכמת התורה, "מבני יששכר יודעי בינה לעתים". אמנם דווקא זבלון הסוחר זכה למעלת הכתר (כתר מלשון סובב, סחור סחור) והחיבור שלו עם יששכר מביא לשלמות.

על שמעון אחי עזריה שהיה מתפרנס מאחיו וכן ר' יוחנן דבי נשיאה^ה. וכן מהמדרשים על יששכר וזבלון "יששכר יושב ועוסק בתורה, וזבלון יוצא בימים ובא ונותן לתוך פיו של יששכר והתורה רבה בישראל"^ו (והכוונה לא רק ליששכר וזבלון עצמם בני יעקב, אלא שבני שבט זבלון היו מפרנסים את בני יששכר). וכן נפסק בשו"ע וברמ"א "ומי שאי אפשר לו ללמוד, מפני שאינו יודע כלל ללמוד או מפני הטרדות שיש לו, יספיק לאחרים הלומדים. הגה: ותחשב לו כאילו לומד בעצמו. ויכול אדם להתנות עם חבירו שהוא יעסוק בתורה והוא ימציא לו פרנסה ויחלוק עמו השכר"^ז. ואע"פ שהרמב"ם לא הזכיר דברים אלו, אפשר שהוא מודה שהדבר מותר. יתירה מזו, כנראה הרמב"ם עצמו התפרנס על-ידי סחורה שעשה אחיו^ח

אכן, אין זו ראייה מוכרחת, כיון שהרמב"ם יכול לפרש שבני זבלון היו סוחרים בנכסים של בני יששכר עצמם, וכן עזריה עשה עיסקא בסחורתו של שמעון, וכמו שכותב הרמב"ם עצמו בפיה"מ שדברי חז"ל על "המטיל מלאי לכיס של תלמידי חכמים" פירושם "שיתנו

ה סוטה כא, א.

ו בראשית רבה עב, ה.

ז יו"ד רמז, א. ובדברי אדה"ז בהלכות ת"ת ג, ד. וכבר האריכו האחרונים בהלכה בדיון יששכר וזבלון. ולהעיר שזבלון קודם ליששכר, ומבואר בפנימיות שהוא מעלת הכתר על החכמה. וראה לקו"ש ח"ל פרשת ויצא שיחה ב.

ח ראה אגרות הרמב"ם מהדורת הרב שילת עמ' רכט. וראה שם שהרמב"ם התאבל מאד על אחיו שטבע בים.

הסיפור החסידי

ר' אריה ליב 'הסבא' משפולי | חלוקת השלום

ר' אריה ליב משפולי נולד בשנת ה'תפ"ה בנר ראשון של חנוכה, לאביו ר' ברוך שהיה מזרע המהר"ל מפראג. מסופר כי הוא נולד בעקבות ברכת הבעל שם טוב, ואת הכינוי "סבא" העניק לו הבעל שם טוב בברית המילה שלו. הסבא התקרב לחסידות באמצעות ר' פנחס מקוריץ, ולאחר פטירת הבעל שם טוב למד אצל המגיד ממזריטש ובעל ה"תולדות". עסק רבות בצדקה ופדיון שבויים, ונודע באהבת ישראל שלו ובלימודי הזכות הנלהבים על כלל ישראל. ככלל, היה איש נלהב מאד, ואמר כי "בהיותי בן שלוש שנים הניח הבעל שם טוב הקדוש את ידו על ליבי, ומאז 'חם' לי". בשנת ה'תקט"ו יצא למסע גלות שארך כשבע שנים. בגלותו נדד בקהילות היהודיות, תוך שהוא מתנהג כקבצן ומרבה להתבודד, ומאידך לסייע ליהודים שהסתככו. במשך תקופה אף היה גבאי ושמש בבית הכנסת בעיירה זלטופול, ולבסוף קבע את מושבו שוב בשפולי הסמוכה. משהתיישב בעירו החל להתפרסם כצדיק גדול ובעל מופת ומקום מושבו הפך מרכז לחסידים רבים. נפטר ב-ו' בתשרי ה'תקע"ב ומנוחתו כבוד בשפולי.

אותו מקום, היא שאדם מתרגם לעצמו את הלימוד. בעזרת החזרה התכופה מתחדדת ההבנה. התרגום היה מקובל בלימוד באידיש – אפילו אצל גאוני עולם – שתרגמו לעצמם כל מילה, לעתים תוך תוספת קלה. וכך, הסבא משפולי שמע כיצד אדמו"ר הזקן מתרגם לעצמו את המשנה, חלק אחר חלק, ובסופה אומר לעצמו שבמקרה כזה: "זאגט דער אויבערשטער אז דער דין איז 'חלוקו'". ובעברית: המציאות היא כך, זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי, והקב"ה אומר שהדין הוא "חלוקו".

שמע זאת הסבא משפולי ואמר שדי לו בכך. הוא יודע שאין שום פסול אצל אדמו"ר הזקן. אפילו בלי להיכנס ולראותו, נסע הסבא בחזרה.

בפשט הסיפור, הדבר שהרגיע את הסבא משפולי הוא האמונה התמימה שהביע אדמו"ר הזקן בלימודו. אם בתוך לימוד הגמרא השכלתני פוגש רבי שניאור זלמן את הבורא, אזי אין כל חשש שהחסידות תהפוך אצלו לשכל סתם. הסבא משפולי הבין כי גם

אחרי הסתלקות המגיד, עם התפשטות החסידות, התעוררה מחלוקת של חלק מתלמידי המגיד על אדמו"ר הזקן. אי ההבנה נבעה, בין השאר, ממרחקים גיאוגרפיים גדולים בין פולין ואוקראינה לבין אזורי רוסיה וליטא. נוסף לכך, לא חסרו גם הבדלי אופי וסגנון בין המקומות השונים. אותם צדיקי מתלמידי המגיד טענו על דרך חב"ד שלקחה את החסידות, שלתפיסתם היתה דרך של אמונה תמימה ואהבת ישראל פשוטה, והפכה אותה למשהו שכלתני.

בשלב מסוים ניסו לשתף גם את הסבא משפולי במחלוקת, והוא אמר שאינו יכול לחוות דעה על פי שמועה. כדי לראות בעיניו במה מדובר נסע לליאז'נא, אל אדמו"ר הזקן, ונעמד מעבר לקיר ביתו כדי להאזין ללימודו. הוא שמע את אדמו"ר הזקן לומד את תחילת מסכת בבא מציעא: "שנים אוחזין בטלית, זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה, זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי".

אחת המעלות בלימוד של יהודים ששפת אמם אינה לשון הקודש [אלא 'יהודית' של

החסידות האמיתית והפנימית של הבעל שם טוב, במקביל הוא מסוגל 'לשדר על הגל' של הקב"ה האומר "יחלוקו". כשהסבא משפולי שמע זאת הוא הבין שאין מקום למחלוקת, כי בסופו של דבר גם אדמו"ר הזקן לא 'כופר' בדרכי החסידות של שאר תלמידי המגיד. מאידך, הסבא קיבל את טענתו שאכן יש שרשי נשמות שונים ומקומות בעלי מנטליות שונה, ויש מקום לדרכה של חב"ד בהמשכת החסידות.

למקרא הדברים עולה שאלה: אם האדמו"ר הזקן מודע להכרעה השמימית, לפיה "אלו ואלו דברי אלוקים חיים", מדוע

הוא טוען שהאמת כולה מונחת בכיסו? את התשובה לכך נקבל מתוך הגמרא, הפוסקת כי במקרה שבעל דין אחד טוען "כולה שלי" והשני טוען "חצייה שלי", יקבל הראשון שלושה רבעים מתוך הטלית, והשני יקבל רבע. זאת משום שהפסק "יחלוקו" שייך רק לגבי החצי שבמחלוקת. בהקשר שלנו מתאימים לכך דברי הבעל שם טוב: "התופס בחלק מן העצם תופס בכולו". אם תפיסת המוצא אמיתית, הוא יחוש כי תפס בטלית החסידות כולה. בהסתכלות זו, החלוקה היא בעצם ביטוי לכך שכל דרך בחסידות אכן תופסת בכל דרך הבעל שם טוב. כפי שבלמודו פייס האדמו"ר הזקן את הסבא משפולי, כך הפך גם את הוויכוח העז, ואפילו את החלוקה שבסופו, לתהליך שסופו שלום והשלמה. ועל דרך שדורשים חז"ל את הפסוק "עַל יָן יֵאָמֵר בְּסֵפֶר מְלַחֲמֹת ה' אֶת וָהָב בְּסוּפָהּ" – אל תקרי בסופה, אלא בסופה – שנעשים אוהבים זה לזה.

בשכל העמוק ביותר של אדמו"ר הזקן, מופיע האור הפשוט של תורת הבעל שם טוב. אך אפשר להעמיק ולומר, שאדמו"ר הזקן חש ברוח הקדש בנוכחות הסבא משפולי, ובדרך לימודו הוא גם ענה בכוונה לחששותיו. מה במשנה הזו השקיט את רוחו של הסבא?

הפירוש החסידי הידוע למשנה "שנים אוחזין בטלית", מסביר כי מדובר בשני משפיעים, או צדיקים, האוחזים בבעל תשובה, כאשר כל אחד מהם טוען שהוא מצא וקרב אותו. הוויכוח הזה מעיד עד כמה חשובים וקיומיים לצדיק האנשים-ה'טליתות' הקשורים אליו.

בדומה לכך, נפרש כעת את המשנה בפי אדמו"ר הזקן ונסביר שהטלית היא פנימיות תורת הבעל שם טוב: צדיקים רבים בין תלמידי הבעש"ט והמגיד אוחזים בטלית ואומרים ש"כולה שלי". חב"ד, ברסלב, דרכים בחסידות פולין, כל אחת מהדרכים עומדת על כך שתורת הבעל שם טוב נמצאת בידיה. כאשר אדמו"ר הזקן דן בנושא, הוא מוסיף לוויכוח גורם נוסף: מה הקב"ה אומר?

במפתיע, הוא אינו טוען לתמימות דעים עם הבורא: אני טוען כולה שלי ו"הקדוש ברוך הוא אומר: יחלוקו". אליבא דאמת, "אלו ואלו דברי אלוקים חיים", ולכל אחד יש חלק אמתי בתורת הבעל שם טוב. מכך גם נובע הפירוש החסידי הראשון – אכן יש מקורבים שונים, משרשי נשמות שונים, שכל אחד שייך באמת לחלק אחר בהמשכת ה'טלית' של תורת הבעל שם טוב. אדמו"ר הזקן בעצם אמר לסבא משפולי, שאף כי הוא טוען ש"כולה שלי", ודווקא דרכו היא דרך

מענות ותשובות

שאלה:

שלומדות חסידות ומתפללות ועובדות את ה' בחיות והתלהבות. שיתקיים אצלך "כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל". בשורות טובות וכתובה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה.

שאלה:

אני רוצה ללמוד מקצוע כדי לסייע בפרנסת הבית ולאפשר לבעלי לעסוק בתורה. אין לי משיכה לתחום מיוחד ואיני מתחברת להוראה. בהכוונת יועצת לימודים חשבתי ללמוד הנדסת תוכנה (גם מצד נוחות השעות עבור הבית). אשמח לעצת וברכת הרב.

מענה:

הנדסת תוכנה נשמע טוב, אך מאד רצוי (בכל עסק שעוסק בו חסיד) לכוון את העיסוק כך שישרת את הקדש, בעזרה למוסדות חינוך על טהרת הקדש ולהפצת תורה - אז זה בודאי לכתחילה.

אני לומדת בתיכון חב"ד. יש ברוך ה' השנה מורה מוצלחת, עם הרבה חום חסידי, שהתחברתי אליה - אך בכלל קצת קשה לי ואני מרגישה שלפעמים במקום להשפיע על החברות אני מושפעת מבנות פחות חסידיות ונחשפת לעולם שאיני רוצה להיות חלק ממנו. חשבתי לעבור למדרשה מסוימת שאני חושבת שיש בה בנות איכותיות ויש לי מה לקבל ממנה. אשמח להכוונה כדי לעשות את הדבר המדויק והנכון.

מענה:

עליך להשאר במקום ולעשות עבודה (גם אם היא קשה) להתנער לגמרי מהשפעות לא טובות, לא חסידיות, להיות רק משפיעה אור וחום חסידי ובכך לתרום לבית הספר. אם מצאת מורה טובה צריך להתחבר אליה - "טובים השנים מן האחד", וכן לחבר עוד בנות טובות לחברה רצינית של בנות

רמז בפרשה

מתמטיקה בפרשת השבוע

זָה - נבואת משה - פעמים 137) ועולה וְאֶהְבֶּתְּ אֶת הוִי' אֶל-לֵהִיךָ כָּל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ. והנה במלים, וְאֶהְבֶּתְּ אֶת י-הוה אֶל-לֵהִיךָ מופיעה המלה וַיִּלְךָ בדילוג של 7, 5 ו-3 אותיות. זהו המבנה בתבות של ברכת כהנים, הפנינה המתמטית של התורה. חוץ מאותיות וַיִּלְךָ שאר האותיות בביטוי שוות 841 או 29² ששווה גם השראה של 21). מכל זה משמע שהליכת משה למות היא מתוך וְאֶהְבֶּתְּ... נַפְשְׁךָ [אפילו נוטל את נפשך] וּבְכָל מְאֹדְךָ [גילוי עצם היחידה שבנפש]. כל זה בסוד עלית משה לדרגת משיח הרמוז בפסוק, "הִנֵּה יִשְׁכְּלִל... מְאֹד" (ישעיה נב, יג).

חלוקא דרבנן

בעולם האמת הנשמה לובשת לבוש רוחני הנקרא "חלוקא דרבנן" העשוי מהמצוות שקיימה בעולם הזה. בפן המתמטי של התורה ישנו חישוב הנקרא "מלבוס" ובו מחשבים את סכום הערכים של ביטוי באלב"ם באתב"ש ובאכב". [המיוחד בשלשת החילופים הללו שהם יוצרים טבעת. כלומר, אות שתעבור את שלשת החילופים הללו תחזור לשורשה].

והנה, וַיִּלְךָ מֹשֶׁה באלב"ם הוא פשאת ביע ובאתב"ש פמכל יבצ ובאכב"י ובתא שמו ולפיכך המלבוס של וַיִּלְךָ מֹשֶׁה עולה 1891 שהוא משולש 61, אָיִן (אָיִן-אָיִן). חזרת משה לשרשו בתהו שלמעלה מתיקון. הנקודה האמצעית של משולש זה היא 946 (וגם הוא משולש, של 43) ששווה מן המים מְשִׁיתָהוּ!

אתגר: מתי הנקודה האמצעית של משולש

תהיה אף היא מספר משולש?

האינדקס של שני המשולשים רומז לסוד

הקשר בין המספרים 61 ו-43, ואין כאן מקומו.

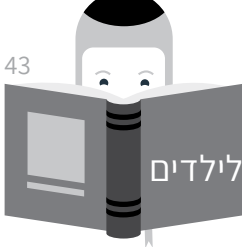
וַיִּלְךָ מֹשֶׁה (דברים לא, א) שווה תהו, 3 פעמים 137, וכן יֵשׁ מְאִיִן (מֹשֶׁה לבד שווה 137 ועוד יִצְחָק, והוא ח פעמים הוי'). כשהוא נולד נקרא משה בשמו זה על שום, "מִן הַמַּיִם מְשִׁיתָהוּ" (שמות ב, י), אותיות שְׁמִי תהו שערך 761. מספר זה הוא ההשראה של 20 (סכום 20 ברבוע ו-19 ברבוע) ושווה, "[מֹשֶׁה] לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל", (דברים לד, יב) חותם התורה כולה. הביטוי יֵשׁ מְאִיִן (ששווה כאמור תהו וכן "וַיִּלְךָ מֹשֶׁה") הוא אותיות אָנִי שְׁמִי הרומז לפסוק, "אָנִי הוִי' הוּא שְׁמִי" (ישעיה מב, ח), וכן, כמובן, שְׁמִי אָיִן.

ההליכה הזו של משה היא על דרך "הפל הִיָּה מִן הָעֶפֶר וְהִפֵּל שָׁב אֶל הָעֶפֶר" (קהלת ג, כ); שכן, כמבואר בחסידות (תורה אור ד"ה ויאמר ה' אליו מי שם פה לאדם) שרש נשמת משה בעולם התהו שקדם לעולמנו והקרוי בכתבי המקובלים הראשונים 'השמיטה הקודמת' או 'שמיטת החסד'.

לבסוף, הכל שב אל תהו כלשון חז"ל, "מְאִיִן בְּאֵת וּלְאֵן אֶתָּה הוֹלֵךְ" (אבות ג, א) על דרך "וַיִּלְךָ מֹשֶׁה". והרמוז, עָפֶר [= שְׁמִי] תהו שווה לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל (שווה מְשִׁיתָהוּ), תקון העיניים של כל ישראל על ידי משה רבינו, תקון התהו שהרי מאורות העיניים נשבר עולם התהו!

והנה, הביטוי "וַיִּלְךָ מֹשֶׁה" מופיע ד פעמים בחומש, פעמיים בפרשת שמות בה נולד משה: "וַיִּלְךָ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב אֶל יְתֵר חַתָּנוֹ" (שמות ד, יח) וכן, "וַיִּלְךָ מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן וַיֵּאָסְפוּ אֶת כָּל זִקְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שם שם, כט) ופעמיים בפרשתנו, בה הוא הולך למות (ושוב, נעוץ סופן בתחלתן): "וַיִּלְךָ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל" (דברים לא, א), "וַיִּלְךָ מֹשֶׁה וַיהוָֹשֶׁעַ וַיִּתְּצֻבּוּ בְּאֶהֱל מוֹעֵד" (שם שם, טד).

ד פעמים וַיִּלְךָ מֹשֶׁה שווה 1644 (או 12,

המדור לילדים

לפני מי אתם מטהרים

אני מנסה להבין אותו בדרך ההפך, וההפך מטהרה היא טמאה. טמאה היא סוג של לכלוך, ולכן טהרה היא מצב בו אתה נקי מכל אותו לכלוך שדבק בך. למשל, פה השמן שנמצא בחנכה על ידי החשמונאים היה טהור מטמאת היונים; שמים בהירים ונקיים מערפל ועננים נקראים "רקיע בטהרתו"; ילדים רכים שלא הספיקו לטעם טעם חטא נקראים "טהורים".

במעגל השנה שלנו, יום הכפורים הוא יום הטהרה – "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני הוי' תטהרו". צבעיו הלבנים מזכירים לנו את הנקיות שלנו מכל חטא. שלל הצבעים שאנו פוגשים בעולם הגדול והרושע – מלבין המלת החיים שלנו נעצרת, וכמו המלאכים, אפלו לאכילה ושתיה אנחנו איננו נצרכים. איך אומרים? "בתשעה באב מי יכל לאכל; ביום כפור מי צריך?..."

אלא שכדי להגיע למצב של טהרה, שה' מכפר ומנקה אותנו, אנו נדרשים קדם לכן לנקות את עצמנו היטב. איך? כמובן, על ידי חזרה בתשובה. יום כפור הוא יום בו אנו יורדים אל הפרטים הקטנים של החיים שלנו ומשתדלים לתקן אותם. ממש כמו כבוס בגד

"רזי, תראה איך אתה נראה! תחליף מיד חלצה" –
 "מה, אמא? זה שום דבר, לא רואים בכלל", איך זה שאמא תמיד שמה לב...
 "בעצם...", אני חושב, "מה הפלא? על חלצה לבנה פל לכלוך בולט!"

אם הייתם מבקשים ממני לבחור לכל חג צבע מתאים, אין ספק שיום הכפורים היה זוכה בצבע הלבן, ולא רק בגלל ה'קיטל' שלובשים בו האבות. קדם פל, הפגדים שלובש הכהן הגדול בבית המקדש בעת העבודות המיוחדות ליום זה הם ארבעת בגדי הלבן. בנוסף לכהן, לאחר שלוח השעיר לעזאזל למדבר, הוספת לשון הזהורית האדמה ללבנה. זהו הסימן משמים למחילת ה' על כל עונתינו ביום זה.

האם לבן הוא בכלל צבע? שמעתי פעם שהלבן בעצם מחביא בתוכו את כל שאר הצבעים, רק שבדרך כלל לא רואים את זה. אולי, אבל בשבילי לבן הוא בעקר לא-צבע, וזה כבר מקרב אותי להבנה חדשה: לבן הוא צבע הטהרה.

לפני ה' מטהרו

מהי טהרה? האמת, קצת מסבך, אבל תמיד פשאני נתקל במשג חדש

בַּחֲרָה אֵינִי

חֲרֻטָּה עַל הָעֵבֶר הַיָּא גַם חֲרֻטָּה שֶׁל הָעֵבֶר. מֶה הַפְּנִיָּה? בְּדַרְךָ כִּלְל כְּשֵׁתוֹפְסִים מִיִּשְׁהוּ 'עַל חָם' עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה אָסוּר הוּא מִתְחִיל לְתַרְץ תַּרְוִיצִים אוֹ מְנַסֶּה לְהִתְמַם. "לֹא יָדַעְתִּי", "כֻּלָּם עוֹשִׂים כָּךְ", "הֵהוּא אָמַר לִי לַעֲשׂוֹת". בְּקִצּוֹר – כֻּלָּם אֲשִׁמִּים חוּץ מִמֶּנִּי. לְמַה? כִּי אֲצִלִּי זֶה הִיָּה רַק בְּטֻעוֹת, בְּמִקְרָה.

כַּאֲשֶׁר אֲנִי כוֹתֵב בְּעֶפְרוֹן אֵין לִי שׁוּם בְּעֵיָה לְמַחֵק אֶת הַכְּתוּב – מַעֲבִירִים מִחֵק וְגַמְרָנוּ. כְּשִׁכּוֹתְבִים בְּעֵט זֶה כֶּבֶר יוֹתֵר קִשָּׁה, אֲבָל אִם עוֹד קִצָּת מֵאֲמָץ גַּם זֶה אֶפְשָׁרִי, כִּי הִדְיוּ וְהִדְף הֵם בְּסוּפוֹ שֶׁל דָּבָר שְׁנֵי דְבָרִים שׁוֹנִים, שֶׁרַק דְּבוּקִים אַחַד לְשָׁנִי. אֲבָל כַּאֲשֶׁר אֲנִי חוֹרֵט מְלִים עַל יַעַץ אוֹ אֶבֶן הוֹכְכוֹת הָאוֹתִיוֹת לְחֻלְק בְּלִתִּי נִפְרָד מֵהַאֲבֹן, שְׂאִי אֶפְשָׁר לְהִסְרוֹ. מֶה הַקִּשְׁר לְחֲרֻטָּה? כֹּל זָמַן שְׂאֲנִי מֵאֲשִׁים מִיִּשְׁהוּ אַחֵר בְּטֻעוּיוֹת שְׁלִי זֶה נִקְרָא שְׁלֵא לְקַחְתִּי אַחֲרֵיוֹת, וְאֲנִי מַעֲבִיר אוֹתָהּ אַחֵר כְּבוֹד לְאַחֵר. כְּמוֹ בְּכַתִּיבָהּ, לְפַעְמִים זֶה קַל וְלְפַעְמִים יוֹתֵר קִשָּׁה, אֲבָל חֲרֻטָּה מַעֲמֵק הַלֵּב פְּרוּשָׁה לְקִיחַת כֹּל הָאַחֲרֵיוֹת עַל כְּתַפִּי. אֲנִי אֲשֶׁם, זֶה לֹא הִיָּה בְּמִקְרָה וְאֵין לִי אֶת מִי לְהַאֲשִׁים.

קַבְּלָה לְאֵתִיד

וּמֶה הָלְאָה? פֶּאן מַגִּיעַ חֻלְקָה הַשְּׁנִי שֶׁל הַחֲזָרָה בְּתוֹשׁוּבָה – קַבְּלַת הַחֻלְטָה טוֹבָה לְעֵתִיד. אֲנִי פוֹנֶה לְה' וּמְצַהֵיר:

מְלַכְלָהּ, בְּנִקּוּי כְּתָם אַחֵר כְּתָם, כָּךְ אֲנִי עוֹבְרִים עַל רְשִׁימַת הַמַּעֲשִׂים שְׁלָנוּ, אַחַד לְאַחַד, וּבוֹדְקִים אוֹתָם. אֵיפֹה טְעִינוּ? הָאֵם נְהַגְנוּ כְּשׁוֹרָה? הָאֵם יְכַלְנוּ לְשַׁפֵּר?

חֲרֻטָּה אֶת הָעֵבֶר

חֲזָרָה בְּתוֹשׁוּבָה אֲמַתִּית אֵינִי מְסַתֵּימַת בְּבִדְיָקָה. זוֹהִי רַק הַהִתְחַלָּה. הַהֲמִשָּׁה הוּא הַבְּעַת חֲרֻטָּה כְּנֶה וְצַעַר עַל אוֹתָם דְּבָרִים לֹא-רְאוּיִים שְׁעֵשִׂיתִי. חֲבַל, מִמֶּשׁ הִיָּה מִיִּתֵּר.

תַּחֲשׁבוּ עַל אָדָם שְׁעוֹבֵר בְּיוֹם קִיָּץ לוֹהֵט, מִזִּיעַ כָּלוּ, בְּסַמִּיכוֹת לְשִׁפְתַי הֵיָם, כְּשֶׁעַל הַתֵּרֶן מִנְּפֵי דָגָל שָׁחַר. דָּגָל שָׁחַר שְׁמוֹר לְמַצְבִּים בְּהֵם הָרוּחַ מְנַשְׁבֵּת בְּחֻזְקָה וּמִיִּצְרַת גְּלִים גְּבוּהִים מִן הָרָגִיל, אֲבָל הַסַּפְּנָה הָאֲמַתִּית הִיא דְּוָקָא בְּמָה שְׁלֵא רוֹאִים. בְּקַרְקַעִית הֵיָם נָעִים זְרַמִּי מִים חֻזְקִים, שְׂאֵם נִקְלַע אָדָם בְּטֻעוֹת לְתוֹכָם הוּא חֲשׁוּף לְסַפְּנַת הַסַּפְּנוֹת וּטְבִיעָה, לֹא עֲלִינוּ. "נוּ, טוֹב, רַק טְבִילָה קִצְרָה לְהִתְקַרֵּר", מְשַׁכְּנֵעַ הָאִישׁ אֶת עֲצָמוֹ וְדוּחָה אֶת נוֹרַת הָאֲזָהֲרָה הַמְּהַבְּהֶבֶת בְּמַחוּ. הוּא מִסִּיר אֶת בְּגָדָיו וְנִכְנָס לְמִים בְּדִיוֹק לְמַרְכָּזוֹ שֶׁל זָרֵם תַּת-קַרְקַעִי שְׁסוּחָף אוֹתוֹ פְּנִימָה, אֶל תוֹךְ עֵמֶק הֵיָם. מֶה חוֹשֵׁב הָאִישׁ בְּרָגְעִים אֵלוֹ עַל מַעֲשֵׁהוּ? "אֵיזוֹ שְׁטוּת! מֶה הַרוּחְתִּי מִזֶּה? חֲבַל שֶׁבְּכָלִל נִכְנָסְתִּי...". זוֹהִי דְּגָמָה לְחֲרֻטָּה עַל הָעֵבֶר מַעֲמֵק הַלֵּב.

הַתְּשׁוּבָה הַיָּא: לֹא. עַל עֲצָמֵי אֲנִי לֹא
 יְכוּל לְסַמֵּךְ, אֲבָל יֵשׁ מִיִּשְׁהוּ אַחַר שְׁאַנִּי
 יְכוּל וּכְדָאֵי לִי לְסַמֵּךְ עָלָיו. ה' יִתְבָּרַךְ הוּא
 ה"סוֹמֵךְ לְכָל הַנוֹפְלִים". הוּא זֶה שְׂרוּאָה
 אֶת הַחֲרָטָה שְׁלִי, וְרַק הוּא מִפִּיר אוֹתִי
 מֵעֵמֶק הַלֵּב. ה' מְרַחֵם עָלַי וְנוֹתֵן לִי כַחוֹת
 לְהַתְּגַבֵּר בְּעֵתִיד עַל עֲצָמֵי וְלַעֲמֹד בְּקִיּוֹם
 הַהַחֲלָטָה שְׁלִי. לְמַעֲשֵׂה, קִבְּלָה לְעֵתִיד
 הַיָּא הַהַצְלָחָה שְׁלִי לְקַבֵּל עֲזָרָה מֵה',
 "הַרוֹצֵה בְּתִשׁוּבָה!"

שְׁנִזְכֶּה לְטַהֲרָה לְפָנַי ה'!
 גִּמְר חֲתִימָה טוֹבָה! **כֵּי**

"מָה שְׁהִיָּה – שִׁיךְ לְעֵבֶר. מֵהַיּוֹם אֲנִי אֲדָם
 אַחַר, לֹא אוֹתוֹ אֶחָד שְׁהִיָּה". זֶה הַחֲלָטָה
 אֲמִיצָה שְׁיִיתֵר, לְעוֹלָם, לֹא אָשׁוּב לְעֵשׂוֹת
 אֶת הַמַּעֲשֵׂה הַרַע.

וְכֵן אֲנִי רוֹצֵה לְשַׁתֵּף אֶתְכֶם
 בְּמַחֲשָׁבָה קְטַנָּה, שְׁתַּמִּיד מְנַקֶּרֶת לִי
 בְּרֵאשׁ בַּיָּמִים הַנוֹרָאִים וּמְטַרִידָה אוֹתִי,
 בְּמִיחָד לְפָנַי יוֹם כְּפוּר. כִּיֵּצֵד אֲנִי יְכוּל
 לְהִיּוֹת בְּטוֹחַ שֶׁהַדָּבָר אֲכֹן לֹא יִקְרָה שׁוֹב?
 אֲנִי יְכוּל לְהִשְׁתַּדֵּל לְקַיֵּם אֶת הַהַחֲלָטָה
 הַטוֹבָה שְׁלִי, אֲבָל הָאֵם אֲנִי יְכוּל לְסַמֵּךְ
 עַל עֲצָמֵי שְׁבָאָמֶת אֶעֱמֹד בָּהּ?

שְׂאֵלַת הַשְּׂבוּעָה:

מָה הַקִּשְׁר בֵּין חֲרָטָה עַל מַעֲשֵׂה לֹא-טוֹב לְחֲרִיטָה עַל אָבוֹן?

בֵּין הַפּוֹתְרִים נְכוֹנָה יִגְרַל מִשְׁחַק קֶפְסָה.

תְּשׁוּבוֹת יֵשׁ לְשַׁלַּח לְדֹא"ל maosime@gmail.com אוּ בְּטֵלְפוֹן 079-9211452

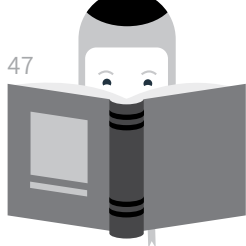
עַד יוֹם ב' הַקָּרוֹב.

הַפְּרוֹסִיא בַּחוּסוֹת:

צַעֲצוּעֵי רוֹזְנַפֶּלֶד

יפ"ו 34 ירושלים | טלפקס 02-6240854

בְּמִשְׁךָ שְׁנַיִם אַרְכּוֹת הַמִּשְׁיָה הָרַב סָגַל
 לְתַקּוּעַ בְּכָל מוֹצָאֵי יוֹם כְּפוּר בְּרַחֲבַת
 הַכֶּתֶל הַמַּעֲרָבִי. גַּם כַּאֲשֶׁר בִּקֵּשׁ הָרַב
 סָגַל בְּכַתֵּב מִהַרְבֵּי מְלִיּוּבְאוּיִטְשׁ לְהַגִּיעַ
 אֵלָיו לְחַדֵּשׁ תַּשְׁרִי וְלִשְׁהוֹת בְּמַחְצָתוֹ.
 בְּ"חֲצֵרוֹת קִדְשָׁנו" סָרַב הַרְבֵּי לְבַקֵּשׁתוֹ.
 "עֲלֶיךָ לְהַמְשִׁיךְ בְּמִנְהַגְךָ הַשְּׂמוּר לְךָ,
 אוֹתוֹ יִסְדֹּת".

לְיָמִים נִשְׂאֵל הָרַב סָגַל: "אֵיךְ הַעֲזַתָּ?
 לֹא חֲשַׁשְׁתָּ מִמָּה שְׁיַעֲשׂוּ לְךָ?"
 "אֵינְנִי יוֹדֵעַ, וְגַם לֹא חֲשַׁבְתִּי עַל כֵּן
 בְּאוֹתָם הָרְגָעִים", עָנָה הָרַב סָגַל, "רַק
 דָּבָר אֶחָד עָמַד מוֹל עֵינַי: חֲלוּל הַשֵּׁם אֵינוֹ
 דָּבָר שֶׁבָּא בְּחֻשְׁבוֹן! לִיהוּדֵי יֵשׁ רַק רַבּוֹן
 אֶחָד וְיָחִיד – הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא!".

וּבְהַשְׁגָּחָה פְּרֻטִית מְפֹלָאָה: הָרַב מִשֶּׁה
 צָבִי סָגַל וְצ"ל הַסְתַּלַּק בְּשִׁנַּת תַּשְׁמ"ו,
 בְּ... עֲצוּמוֹ שֶׁל יוֹם הַכְּפוּרִים!

הַצּוּם, גּוּפוֹ כְּאוֹב מִמְּכּוֹת הַשּׁוֹטְרִים, אָבַל
 בְּלִבּוֹ שְׂמִיחָה גְדוֹלָה וְתַחוּשָׁה שֶׁל חֲרוּת
 אֲמִתִּית. זְכִיתִי לְקַדֵּשׁ אֶת הַשֵּׁם! תְּקִיעַת
 הַשּׁוֹפָר נִשְׁמָעָה!

הַשְּׂמוּעָה עֲשֻׂתָה לָהּ כְּנַפִּים וְהַגִּיעָה
 לְבֵיתוֹ שֶׁל הָרַב הָרֵאשִׁי לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, הָרַב
 אַבְרָהָם יַצְחָק הַכֹּהֵן קוּק. הָרַב קוּק הַגִּיב:
 "יְבָרַךְ הַבַּחּוּר הַלֵּז", וַמָּהָר מִיָּד לְשַׁלַּח
 לְנֹצֵבֵי הַבְּרִיטִי אֶת הַמְסָר הַבָּא: "עַד שֶׁלֹּא
 יִשְׁחַרַר הַצִּעִיר הִיְהוּדִי שֶׁתִּקַּע בְּכַתֵּל אֵינְנִי
 שׁוֹבֵר אֶת הַצּוּם. לֹא אֶטְעֵם מְאוּמָה". וְכֵן
 הָיָה. רַק בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה הוֹאִילוּ הַבְּרִיטִים
 לְשַׁחַר אֶת מִשֶּׁה צָבִי מְכֹלָאוֹ, וְרַק אֶז
 הַסְּפִים הָרַב לְהַכְנִיס דָּבָר מְאֹכֵל לְפִיו.

מֵאָז, בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, הַחֲלָה לְנֶהֱג
 בְּקַבְּיעוֹת בְּכָל מוֹצָאֵי יוֹם כְּפוּר תְּקִיעַת
 הַשּׁוֹפָר עַל יְדֵי צְעִירִים מוֹסְרֵי נֶפֶשׁ.
 צְעִירִים אֵלּוּ לֹא חֲשָׂשׁוּ מִמַּעַצֵּר אוֹ
 מִהַפְּאוֹת הַשּׁוֹטְרִים. מְנַהֵג זֶה נִמְשָׁךְ עַד
 עֲזִיבַת אַחֲרוֹן הַבְּרִיטִים אֶת הָאָרֶץ.

שמחת בית השואבה

המרכזית

בשילה הקדומה

"הנה חג ה' בשילה"

התועדות חגיגית עם | בליווי
 הרב יצחק | התזמורת העממית
 גינזבורג שליט"א | עם נאור כרמי

בהשתתפות:
 ראש המועצה ישראל גנץ וחברי כנסת

19:30 פתיחת שערים

יום שלישי, א' חוה"מ סוכות תשע"ט [15.10.19] מספר המקומות מוגבל

02-5789111 | A-shiloh.co.il

עזרת נשים פתוחה. סוכה במקום.
 10 דמי כניסה.
 מומלץ להביא בגדים חמים